

**КРОЗ
ВЕКОВЕ**

ТУИ МАЛИЛА

На поштанским маркама острва Тонга, које су емитоване од 1897. до 1935. а затим и од 1953. године, налази се водени знак који представља циновску галапашку корњачу.

За време своје чувене пловидбе капетан Џејмс Кук пристао је на једно од острва из групе Галапагос. Тада су на брод биле узете различите животиње, а међу њима и неколико циновских корњача.

Када је Кук касније стигао до острва Тонга, домороци су га дочекали веома срдечно и гостољубиво. У знак захвалности за тако то пао дочек, Кук је тонгаанском владару поклонно једну корњачу. Циновска корњача веома му се свидела: он ју је уздигао на ранг поглавнице племена и дао јој је име Туи Малила. Слика ове корњаче појавила се касније на маркама Тонга. Мада је од Кукове посете овим острвима прошло већ 200 година, корњача Туи Малила још је жива и добро се осећа.

Зна своје место

Сиракушки тиранин Дионисије (4. век пре наше ере) послао је на ропски рад у један каменолом Филоксена ко

ји се, једини од свих његових поданика, усудио да критикује његове песме.

После извесног времена Дионисије га је позвао у двор да би казнио поданика поново чуо његове стихове. Филоксен је у почетку најљубљиво слушао, али је наједном устао и без речи кренуо према вратима.

— Куда? — запитало га је тиранин.
— У каменолом — одговорио је Филоксен.

У ОВОМ БРОЈУ: Како је постојао еп »Смрти Смаил-аге Ченгића«. Незнанац, у црној ризи. Лейошница из Ејлсбега. Пећ година сам на јусиом осирву. Весели у речи и слици. Анејдоше.

Ripley's — Вероватли што не!

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ НЕПРЕКИДНО ПЛАКАО 168 ЧАСОВА!

КИНЕСКИ ПРИНЦ ЧАО, КОМЕ ЈЕ ЊЕГОВ САВЕЗНИК ЦИН ОДБИО ВОЈНУ ПОМОЋ ПРОТИВ ВАРВАРЕКИХ ОСВАЈАЧА

ПЛАКАО ЈЕ БЕЗ ПРЕКИДА 7 ДАНА И 7 НОКИ! НАЈЗАД ЈЕ ЦИН ПРОМЕНИО ОДЛУКУ И ДВЕ УЈЕДИЊЕНЕ ВОЈСКЕ СПАСЛЕ СУ И ЧАОВУ И ЦИНОВУ ДРЖАВУ

КОКОСОВ ОРАХ
У
КОКОСОВОМ ОРАХУ
НА-
ШЛА ЈЕ
ХЕЛЕН ЦОНСОН
ИЗ
ВАШИНГТОНА

У ДВОБОЈУ

КОЈИ СУ 1852 ГОДИНЕ ВОДИЛИ СЕР ЏОН ПАКИНГТОН И ЏОН ПАРКЕР, ОБА ДУЕЛАНТА ПРОШЛА СУ БЕЗ ОЗЛЕДЕ — АЛИ ЈЕ ПАРКЕРОВ МЕТАК „ОШИШАО“ ЈЕДАН ДЕО СЕР ЏОНОВЕ БРАДЕ

КИОСК ФАРАОНА СЕСОСТРИСА ПРВОБИТНО ПОДИГНУТ ПРЕ 3900 ГОДИНА РЕКОНСТРУИСАО ЈЕ НА ИСТОМ МЕСТУ 1927. ГОДИНЕ ФРАНЦУСКИ ИНЖЕЊЕР АНРИ ШЕВРИЈЕ, КОЈИ ЈЕ У РУШЕВИНАМА ЈЕДНОГ ХРАМА У КАРНАКУ (ЕГИПАТ) НАШАО И ПЛАНОВЕ ГРАЂЕВИНЕ И ОРИГИНАЛНО КАМЕЊЕ

ЛАМПА ОД ЧИСТОГ ЗЛАТА

КОЈУ САМО ШТО ЈЕ ДОВРШИО НЕКИ ЗЛАТАР БИЛА ЈЕ НАБЕНА У РУШЕВИНАМА ПОМПЕЈЕ ПОТПУНО НЕОШТЕБЕНА

КАО СЛАДОЛЕД

БИЉКА КИРИМОЈА, КОЈА РАСТЕ У ЕКВАДОРУ, ИМА ПЛОД ЧИЈЕ СЛАТКО ЈЕЗГРО ИСТОВРЕМЕНО МИРИШЕ НА БАНАНЕ, ЈАГОДЕ И АНАНАС

КАНЈАДСКЕ ДИВЉЕ ГУСКЕ

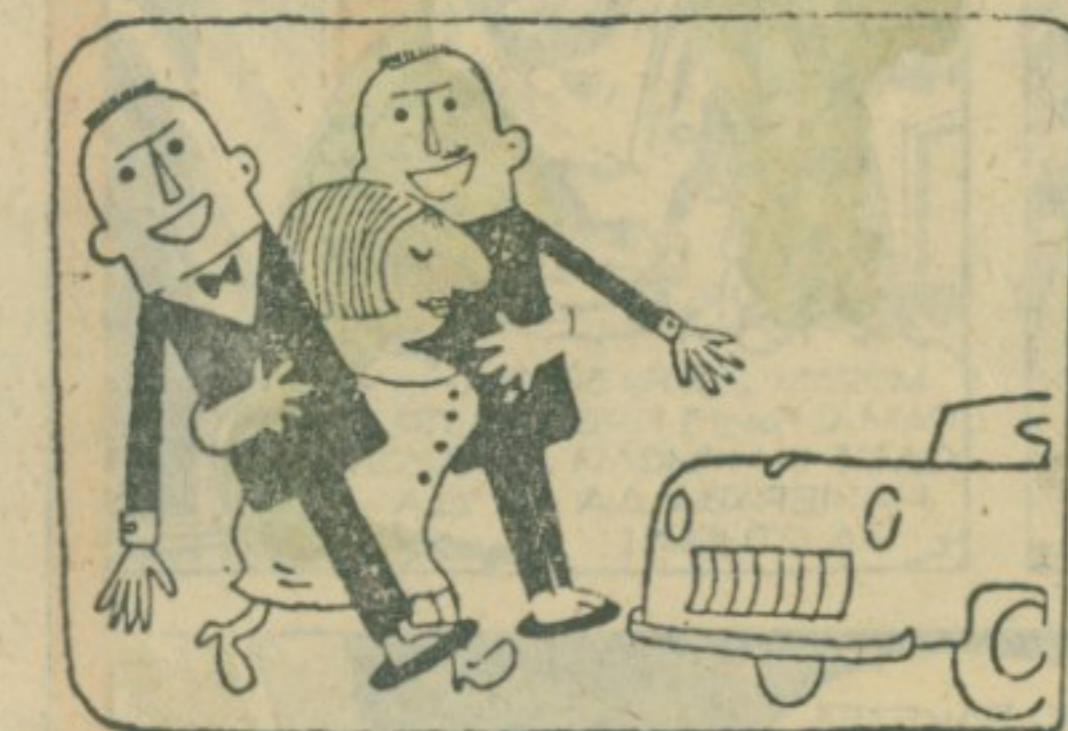
УВЕК ЛЕТЕ САМО У ПРАВЦУ СЕВЕР-ЈУГ И ОБРАТНО

СА СВИХ МЕРИДИЈАНА...

● Западнотемачка полиција ухапсила је недавно неког Улриха Шимица који је неколико последњих година успешно трговао „де ком против глупости. Занимљиво је да епизодан од многобројних Шимицових клијената није досад поднео тужбу полицији због преваре.

● У америчкој савезној држави Илиноису свечано је прослављена свадба Чарла Верна и Оливије Браун. Овај пар верио се још 1898. године, али за свих 65 година, колико је отада протекло, није могао да се одлучи на „последњи одлучни корак“. Најзад је иницијативу за венчање узео на себе деведесет четворогодишњи младожења.

● Шведска полиција упутила је аутомобилистима оригиналан савет: „Ако намеравате да се ноћу некуд извезете, ставите крај себи

плећату мушку лутку одевену у вечерње одело. На тај начин ћете се готово стопроцентно заштитити од разних нападача и лопова. Овакве лутке можете набавити у свакој већој робној кући.

● Житељи италијанског града Вероне веома су се изненадили када на степеницама цркве Санта Лучија нису затекли просјака који се већ годинама сваког јутра појављује на том месту да би просио милостињу, све до касно уноћ. На месту где је он обично се-

део био је постављен плакат: „Налазим се на одмору“.

● Из затвора у америчком граду Болтону побегло је 18 затвореника. У вези с тим улица у којој се налази затвор убрзо је, по одлуци општинских власти,

буквалном значењу ове речи. Маскиран као лутка он је више од 24 часа провео у излогу једне јувелирске радње у Лондону. Када су провалници разбили стакло на излогу, у руци „лутке“ блеснуо је револвер.

● Институт за тропска и

љон. Животиње су се понашале исто као и већина обичних посетилаца зоолошких вртова: опколиле су кавез, дражиле су људе и бациле на њих орахе и огризине од јабука и банана.

● Позната оперска певачица Марија Калас затражила је од дирекције хотела у Милану, у коме је одсела, да јој сниже цену за собу. „Разлику у цени можете извући од гостију који заузимају собе до моје — објаснила је она директору хотела — на основу тога што ме сваког дана бесплатно слушају од 14 до 16 часова.

● Учитељ основне школе у америчком градићу Трентону био је задивљен понашањем својих ученика на једном часу. За разлику од њиховог свакодневног понашања, тог дана нико није виком, нико се није драо нити је своје другове гађао из праћке. Идеалну тишину само би понекад прекинуло мало дубље дисање. Тек при крају часа у читељ је открио да сви његови ученици тврдо спавају. Касније је разјашњено да су се после последњег родитељског састанка, на коме се говорило о дисциплини и немирљивима ученика, све мајке договориле да својој деци даду по једну пилулу неког средства за смиривање да би их бар на тај начин приморале да на часу буду мирна.

КАНЦЕЛАРИЈА У ЛИФТУ

Грчки индустријалац Бодосаки Атанасијадес да би својим службеницима уштедео време и тиме повећао њихов радни учинак, смеистио је свој кабинет у један велики лифт који се стално креће од једног спрата до другог. У ту кабинету-канцеларију долазе му на реферисање сарадници.

СВАКОГ МИНУТА НА ЗЕМЉИ...

Рађа се 114 особа,
68 особа ступи у брак,
ископа се 3.000 тона угља,
излије се 700 тона челика и сировог гвозђа,
изради се 4.600 пари ципела,
произведе 68 аутомобила,

обави 280.000 телефонских разговора,
попуши 280.000 цигара и цигарета,
купи 110.000 примерака новина,
поједе 4.000 тона хране и попије 2.900.000 литара разних напитака.

прекрштена у „Улицу слободу“.

● Рој Роналдс, детектив Шкотланд јарда, ухватио је групу провалника, не помакши се с места, и то у

страживања у Порторику извео је у зоолошком врту занимљив опит. У кавез где су раније држани орангутани сместили су људе, а мајмуни су пуштени у пави-

КАЖЊЕНИ ОТАЦ

Енглеског артиљеријског наредника Артура Џилсона послали су на два месеца у војни затвор зато што је „препромко изразио“ своју личну радост. Ево шта се догодило: Када су Артуру јавили да је добио сина, обрадовани татина отац је до своје батерије и радосни догађај прославио је десетоструким топковским плотуном.

Необична опклада

Американци су људи који имају необичне навике. Једна од њих је и клађење приликом избора, на коме онај који је добио или изгубио мора да изврши своју обавезу. Тако је био и случај приликом недавних избора за председника САД.

* У месту Сан Диего у Калифорнији, један присталица Барија Голдвотера је морао да испуни обавезу због изгубљене опкладе: после Голдвотеровог пораза он је носем морао да гурне лопту за голф на раздаљини од 1.600 метара.

СА СВИХ СТРАНА

У Корези, у Француској, један ловац недавно је убио белу крешталницу, иначе редак примерак овакве птице.

У Сел Диноазу, у Француској, крава Розета отелела је пет телата. Ниједно теле није имало физичке недостатке.

Планета Марс недавно је била додирнута радаром. Сигнал, лансиран из Порторика, вратио се пошто је прешао преко 220 милиона километара у одласку и повратку.

На Ускршњем острву живи 1.200 особа. Ови људи одржавају везу са осталим светом само једнапут годишње. Однедавно се тамо налази је дна међународна мисија којој је циљ да проучи њихов начин живота.

У замену за усвајање Гринвичког меридијана, као почетног, Енглеска је обећала 1800. године да ће усвојити монетарни децимални систем. Обећање није испунила.

Необична племена

Постоје три необична племена у Јужној Америци која се истичу својом особенешћу од осталих људи.

Индијанци из племена Караја, који живе у долини реке Амазон, могу да говоре а да при том не померају усне. То је право племе „говорника кроз

стомак“. Говор, који производе помоћу језика и непца, чује се као да излази кроз нос, уместо кроз уста. И као да није довољна ова необичност, Жене овога племена „говоре“ другим „дијалектом“, него мушкарци. Истина, они се тешко споразумевају, али у браку влада мир и ред.

Индијанци Чане, који живе на обалама реке Папапиту, у долини Каипипенди, у Парагвају, не пију воду, јер је вода у њиховом крају бљугава и ни мало није питка. Али, кукуруз у овим пределима успева добро, па се препарирањем кукуруза задовољава њихова потреба. Наиме, урођеници од кукуруза праве не су врсту пива, које пију и које им

у току целог живота служи као замена за воду.

Индијанци племена Кампа, који живе у Перуу, имају „изврнут“ вид. Они виде све наопачке. Тако они, како се прича, виде људе и животиње како се наглавце крећу, и то њима не смета. Исто тако, прича се, ако им се да нека илустрација да је погледају, они је одмах окрену наопако да би видели ствар „нормално“.

РЕЦЕПТИ ЗА КЊИГЕ

Клиника при Универзитету у Лублину привукла је пажњу свих пољских лекара због необичног експеримента који се тамо спроводи. Наиме, значајан фактор у лечењу болесника на овој клиници постала је библиотека с богатим књижним фондом. Лекари пишу болесницима рецепте за књиге. Читав лекарски персонал ове клинике обавезно мора да добро познаје лепу књижевност и да прати све новине на књижевном пољу да би болесницима могао да препоручи оне књиге које ће позитивно утицати на њихово психичко стање.

УЗАЛУДНО ЧЕКАЊЕ

На путу који води од Шћепина до Штаргарда у Пољској, између малих градова Кобиланка и Смернице, већ годину дана на сваки шум мотра из оближњег шумарка истрчи једно мало црно псе. Ту оно узалуд чека свог господара који је пре годину дана погинуо у саобраћајној несрећи на том месту.

Фискултура без кретања

Посади космичких бродова готово је немогуће да нађе место за спортске вежбе. Али, учесници будућих других космичких летова вероватно ће напуштати своје уске бродске просторије мишићавији и чвршћи но што су били на старту.

Један амерички неурохирург изумео је занимљиву апаратуру за развијање мускулатуре. На четрнаест места на телу причвршћују се електроде преко којих се преносе строго одређени електрични потенцијали. При томе се надражавају нерви који управљају разним групама миши-

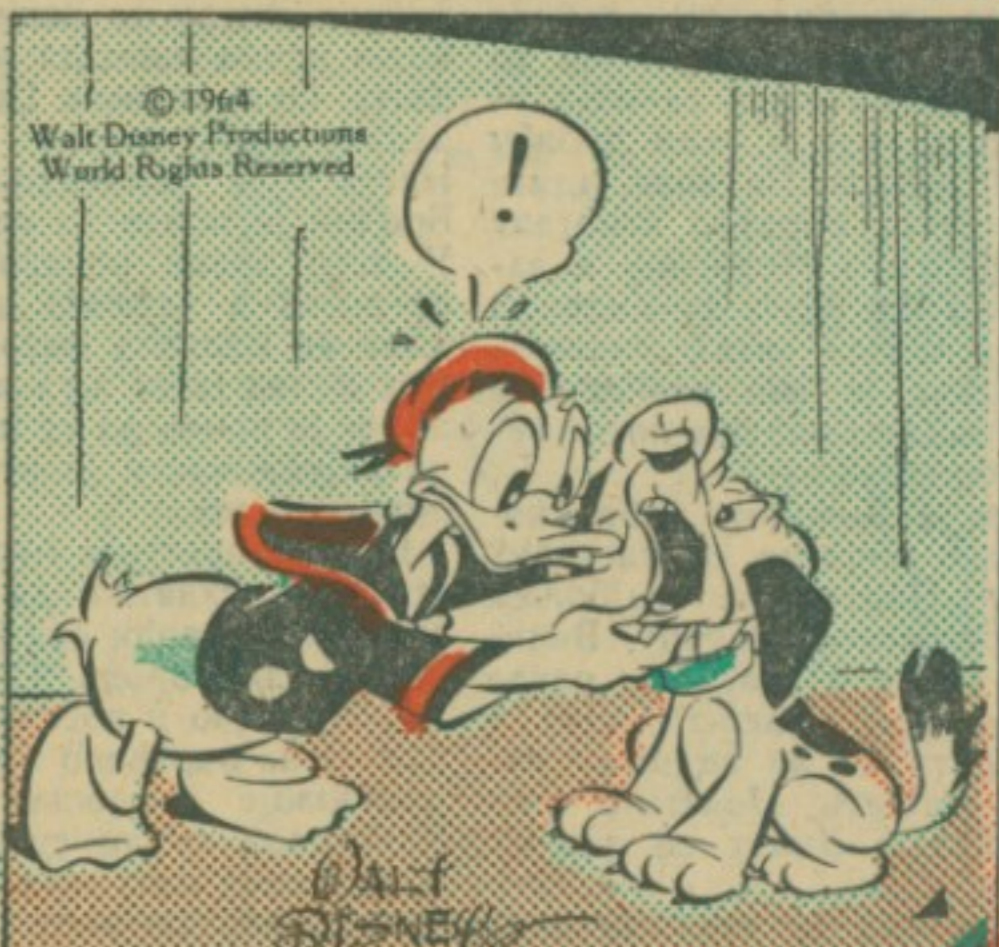
ћа. Тачке су изабране тако да би истовремено требало да се скупе мишићи-антагонисти. Међутим, како је њихова снага у равнотежи, до покрета уопште не долази.

Покрета нема, али оптерећеност мишића је ту. На тај начин се истовремено тренирају све групе мишића. Занимљиво је да при томе човек не осећа замор.

Апарат је био поверен на испитивање америчкој поморској пешадији. Тешко је поверовати, али амерички часопис „Популар микенкс“ тврди да овај апарат за два минута више и боље делује на развијање мишића, но дла часа вежбања с тековима и експандерима.

ПРОГУТАНА ЖАБА СЕ ОСЛОБОДИЛА...

Један професор биологије држао је ради огледа, поред осталих других птица, и једну роду — кашикару. Хранио ју је рибом. Једног дана остао је без риба, па је, у невољи, покушао да јој да жабу. Чим је бацио жабу, кашикара ју је у трен ока прогутала. Два-три минута доцније професор је зачуо неко далеко кретање. Схватио је да оно долази из кашикаре. Запазио је, такође, да се птица необично понаша. Стајно је пружала и увлачила дугачки врат. Одједном, кашикара је разјавила кљуни и из њега је испала жаба сва изгужвана и улепљена од служи. Остао је непомичан на земљи. Професор ју је очистио и бацио у базен са водом. Жаба се за кратко време опоравила.

ВИЛА „ТАЈ“

Ноћ се спуштала на „Вечни град“, али се светиљке нису палиле. Рим се налазио у рукама Немаца. У ноћној тами на периферији града разлагали су се митрајески рафали: хитлеровци су стрељали таоце и заробљенике-борце покрета отпора. Али, нису пуцали само фашисти; пуцано је и у фашисте.

...Једног новембарског дана 1943. године, у позни час пустом уличицом ишао је висок, мало погурен монах. Иза једног угла неочекивано су избила два есесовска официра. Њихов несигуран ход јасно је говорио да су се у оближњој крчми солидно „загрејали“. Нешто им се на монаха, очигледно, није свидело и они су му затражили документа. Монах је, не журећи се, обе руке завукао под ризу и, секунд касније, ноћну тишину разбио је кратак рафал из машинке. Оба есесовца соччила су се на плочник. Када је немачка фелд-жандармерија стигла на место догађаја, нашла је у једној капији тела својих колега у доњем рубљу, без чизама и оружја.

Неколико дана касније, немачка команда разбијала је

главу над још једним загонетним случајем. Неки висок есесовац упознао се у крчми с двојицом немачких официра. После многих здравца испијених за познанство и победу „велике Немачке“, есесовац им је предложио да промене локал и потраже друштво лепшег пола... Сутрадан ујутру тела обојице официра била су нађена у једном јарку. Фашистичким агентама постало је јасно да су монах и есесовац — исто лице. Али, и поред свих њихових настојања незнанац у црној ризи био је и остао неухватљив.

О том човеку први пут смо чули од нашег заједничког московског познаника који је прошле године боравио у Риму. Једне недеље шетали смо утробоје улицом Номентина, најживотијнијом и најзеленијом римском улицом. Прозајски поред виле „Таж“ — резиденције тајландског посланства — наш пријатељ је почео да нам прича:

— Некада се у овој кући налазио главни штаб руског покрета отпора у Риму. Много му муче задавали су фашисти ма ндши руски момци који су побегли из заробљеништва и прикључили се партизанима.

НЕЗНАНАЦ У ЦРНОЈ РИЗИ

ДОПИСНИК ЛИСТА „ИЗВЕСТИЈА“ КОЛОСОВ И ДОПИСНИК АКАДЕМИЈЕ ПЕДАГОШКИХ НАУКА РСФСР БАЧАРОВ, ОБЈАВИЛИ СУ У СОВЈЕТСКОМ ЛИСТУ „НЕДЕЉА“ ЧЛАНАК КОЈИМ СУ ОТВОРИЛИ НЕПОЗНАТУ СТРАНИЦУ У ЛЕТОПИСУ БОРВЕ РУСА И ИТАЛИЈАНА У ГОДИНАМА ФАШИСТИЧКЕ ОКУПАЦИЈЕ ИТАЛИЈЕ.

Ипак, најзанимљивија фигура међу овим храбрим момцима био је монах из „Русикума“ (Руски институт при Ватикану). Године 1944, када сам у својству преводиоца стигао у Рим с нашом војном мисијом — било је то после ослобођења града од Немаца — сместили смо се у вилу „Таж“. Једног јутра видео сам у двористи необичну слику: стоји висок, мало повијен човек у монашкој одежди и е-машинком о врату, пуши руком савијену цигарету и на најчистијем руском језику изговара речи које никако нису звале библијски. Запитао сам једног од момака какво је то сад чудо. Одговорили су ми да је то једна веома занимљива личност, најнемогућнија комбинација смерног монаха и великог стручњака за отпремање на онај свет најистакнутијих фашистичких синора. Ускоро сам изгубио из вида монаха с машинком. Рекли су ми да је отишао у Совјетски Савез. Не знам му име. Партизани нису радо делили своје посетнице. Надимак му је био „падре Доротео“, то јест „отац Доротео“. Сви остали биографски подаци остали су непознати.

Наш пријатељ је отишао из Рима, али смо ми запамтили његову причу. Одлучили смо да откријемо траг тајанственог „партиђана“ у црној ризи. О нашим трагањима нећемо да причамо. Јер, све се најлепше завршило када смо се упознали са Луиђијем Ђорђом, боцем римског покрета отпора.

„Падла Доротеа довео је у вилу „Таж“ руководиоца нашег Штаба отпора Алексеј Флајшер. Казао нам је да је

Доротео члан илегалне организације отпора у Ватикану и да ће помагати нашој групи. Пред нама се нашао висок човек тридесетих година. Светла коса, очи боје челика, чврсто стиснуте усне... „Падрово“ лице говорило је да тај човек није кукавица. Кад смо се спријатељили, а склопили смо чврсто пријатељство, испричао ми је да је родом из Прибалтика — из Литваније, или Летоније, не сећам се више — и да ради у „Русикуму“. И то је све. Био је, очигледно, образован човек; знао је пола тучета европских језика, а италијански је говорио чак и боље од мене. У вилу „Таж“ дошао је не сам, већ са лепом, витком девојком. Била је кћерка руског емигранта и звали су је Милочка. Не знам да ли се са њом појављивао и у Ватикану, вероватно да није, али ми смо их увек виђали заједно. Она је с њим ишла и на задатке. Очигледно, снажно су волели једно друго...

Ведар и веселе људи Доротео је био душа наше мале групе. А што се тиче чашнице, „свети отац“ је као од шале остављао иза себе нас грешне световњаке. Једном, сећам се добро, довели су из села буренце вина. Било нас је седморо. Тог дана пошло нам је било за руком да од Немаца отмојемо групу руских заробљеника. Момке смо послали на безопасно место, а сами смо се искупили у мом конспиративном стану. Увину на петост и празан стомак лопи су савезници за столом на коме су чаше с вином. Вино нас је брзо савладало. Преобудивши се пред њим, угледао сам још једног Доротеа како се-

ди крај празног буренца и у пола гласа, на непознатом језику, пева песме очигледно не црквеног садржаја.

Доротео је имао много задужења: организовао је бекства ратних заробљеника, набављао новац за њихово државање, набављао оружје, вршио диверзантске акције према задацима добијеним из команде, а понекад и по сопственој иницијативи... Једном је дошао касно ноћу с великим завежљајем под мишком.

— Ту су две немачке униформе — рекао је. — Крећемо, сами су налетели: прохтемо им се да од монаха траже документа. Једну од униформи моја је жена дуго прекрајала за Доротеа... Његова појава чудесно се мењала када би, пре одевен, полазио на извршење задатка. У црној ризи изгледао је као смеран божији slugа, у униформи есесовца — чистокован аријевац поносан на своју расу припадност, у цивилној одећи — неодољив овајак женских срца. Али, од свега је најрадије носио ман-

тију: под њом се лако могла сакрити машинка.

Извесно време пре ослобођења Рима Доротео је добио задатак да дигне у ваздух мост на крају улице Номентина којом је одступао гро хитлероваца. Монах је заједно с једним другом кренуо на извршење задатка, али њм је пут пресекала немачка патрола. Двојица диверзаната стајали су да беже. Доротео никако није хтео да баца експлозив и тиме олакша себи бекство. „Увек ћу моћи да га баћим кад савим загусти — довикнуо је свом другу — а овако, можда ће нам још добро доћи“. И заиста им је добро дошао. Успели су да измакну потеру. На периферији града угледали су два немачка тенка. Тенкисти су допручковали у оближњој гостионици. Партизани су поставили експлозив и нестали у сплету улици. За њима су се разлегле две експлозије — знак да су немачки фашисти морали бар једним делом да се повлаче пешинице.

Године 1944. Рим је био ослобођен од Немаца. Доротео је сакупио у вили „Таж“ све своје партизане. Са црвеном заставом група се упутила у Ватикан. Пред њих је у двористи изишао нико догги до — папа Пије XII. Доротео га је поздравно речима победе, а овај је благословио партизана...

Дајемо опет реч Луиђију: — Било је то необично, чак и чудно. Прел нас је заиста изишао папа Пачели. Био је, збуњен и уплахирен. Све нас је благословио, а затим је с Доротеом и нашим момцима почео да говори руски. Ја руски слабо знам, тек неколико речи. Али, савршено јасно сам чуо и разумео да су му ваши момци говорили: „Товаришч папа“. А папа је свој кратки говор почео речју: „Товаришчи“.

Шта ћете, у то време свашта се могло догодити. Чак се и намесник бога на земљи могао безверницима да обрати речју: „Другови“. А затим је Доротео нестало и неки од другова испричао је Луиђију да се вратио у отаџбину.

Питали смо Луиђија да ли му је остала нека фотографија или писмо од Доротеа.

— Не, баш ништа. Ипак, било је негде неко уверење које ми је потписао... Остатак вечери посветили смо тражењу тог документа. Претресли смо све папире и најзад га нашли. На њему је био потпис: „Д. Бесчастнији“ (Безлични). Луиђи је тврдио да је то оригиналан потпис оца Доротеа.

И то је све што смо дознали о човеку у црној ризи.

ТО ЈЕ БИЛО ПРЕ 26 ГОДИНА. ГЊУРАЦ ЦОНСТАУН СПУСТИО СЕ У МОРСКЕ ДУБИНЕ ПРЕКО 150 МЕТАРА, ШТО СЕ ДО ТАДА СМАТРАЛО НЕМОГУЋИМ, И ИЗ ПОТОПЉЕНОГ БРОДА ИЗВАДИО ЗЛАТО.

СМЕЛИ ГЊУРАЦ

У јуну 1940. године енглески брод „Нијагара“ напашао је на две немачке мине и потонуо у близини Новог Зеланда. Срећом, сви путници — њих 351 — били су спасени.

Овим би питање брода било скинуто с дневног реда, да на броду није било и 295 сандука златних полуца. Злато је било упућено у Америку ради куповине оружја. За Биглеску је ова свота била од огромне важности. Без тог злата није могла да купи оружје, које јој је било веома потребно, јер је Хитлер спремао офанзиву против британских острва.

Енглеска влада обратила се адмиралитету за помоћ, али су стручњаци рекли да би за сваког гњурца та дубина значила сигурну смрт, јер до тог времена нико се није усудио да иде у већу дубину од 90 метара. Па ипак, адмиралитет се обратио капетану Вилијамсу у Мелбурну и затражио од њега да види да ли се нешто може учинити. Вилијамс је био познат као стручњак за вађење потопљених бродова.

Чим је Вилијамс добио наређење обратио се капетану Цону Цонстауну, најбољем аустралијском гњурцу. Вилијамс му је у поверењу рекао какво је наређење добио и питао га да ли се може нешто учинити. Цонстаун није оклевао и одмах се дао на посао.

Цонстаун је знао да се у обичном гњурачком одељу не може спустити до те дубине,

па је тражио да му се изради гњурачко звоно цилиндричног облика са 14 прозора кроз које је могао да гледа у свим правцима. За помоћнике је узео неке старије морнаре па су једним бродом од 200 тона, кренули у потрагу за „Нијагаром“.

Ајкуле и олује ометају рад

После неколико узалудних покушаја, најзад им је пошло за руком да пронађу „Нијагару“. Пре него што је отпочео главни посао Цонстаун је морао да се десетак пута спусти на дубину од 150 метара. Тиме је он у исто време потукао све дотадање рекорде у том спорту.

Када је утврдио тачно место потопљеног брода, он је поново сишао да испита најбољи начин како да дође до злата. Овај силазак Цонстаун замало није платио главом. Настала је изненадна бура. Брод је почео да се љуља. У исто време почело је да се љуља и челично звоно у коме се налазио смели гњурец. Услед јаког љуљања звона он је почео да се преврће, ударајући час у једну, час у другу страну.

Када је престала бура Цонстаун је схватио да се до злата може доћи само ако се минира дно брода. Одмах се дао на посао и поставио експлозив на одређено место. До експлозије је дошло увече. Причекали су до сутра. Али су се веома зачудили када су видели око бродине стотине ајкула које су јуриле прождирући мртву рибу која је

угинула услед експлозије. Ондах су почели да тучу ајкуле из пушака, али нису могли да их растерају, па су даље отпловили.

Два дана нису смели да се

приближе том месту, док се ајкуле нису саме развишле. После тога гњурец је поново сишао да види резултат експлозије. Успех је био одличан. Пронашао је злато. Ка-

да се повратио на површину тражио је да му се хитно израде челична клешта којима би се могло руковати из звона.

Немачки брод отвара паљбу

Све је урађено невероватно брзо. После неколико дана мали брод поново је био на свом циљу. Када је гњурец кренуо у дубине, његов брат, који је руковао операцијама на палуби, обавестио га је да им се приближава један брод. Како је цела операција била најстрожа тајна, Цонстаун се вратио на палубу да би се договорио шта да раде.

Међутим, брод који им се приближавао био је један од многих немачких гусарских бродова. Одмах су Немци отворили топовску паљбу, па је Цонстаун са својим људима сео у чамце и напустио брод. Али, после неколико неуспешних плутања, немачки брод је нагло отпловио, јер се приближавао један аустралијски ратни брод.

Захваљујући томе случају Цонстаун је наставио свој посао на миру. Убрзо је почео гвозденим клештама да вади сандуке пуне злата. После недељу дана напорног рада сви сандуци су извучени и предати капетану Вилијамсу, који је одмах обавестио британску владу о спасавању злата. Разуме се, он је одмах нагласио да за то има да се захвали Цону Цонстауну коме је за целу ту операцију било потребно нешто више од месец дана.

АНЕГДОТЕ

Димин предлог

Једном је Александру Дими-оцу дошао неки писац и одлучно изјавио да ће лишити живота и себе и своје троје деце ако му Дима сместа не да 300 франака на зајам.

Дима му је одговорио да, на жалост, има свега 200 франака.

— Не, неопходно је да добијем баш три стотине — остајао је писац упоран.

— У том случају — рече му Дима — предлажем вам следеће: себе лишите живота, а децу оставите на миру.

Експресни аутор

Италијански драматичар с краја 19. века Новели обавезао се да ће за 30 часова написати комад у три чина из живота бициклста који би се приказао за време међународног конгреса ових спортиста у Фиренци. Време одређено за писање позоришног комада било је подељено у пет етапа, свака од по шест часова. Новели је писао под контролом комисије састављене од фиорентинских новинара и у одређеној одаји у коју није смео да доноси од куће никакву хартију.

Комад је био написан за 23 часа и 55 минута и за њега је Новели добио обећаних 500 лира.

Иго — трговац

Једном је чувени француски писац Виктор Иго путовао у Пруску.

— Чиме се занимате? — запитао га је на граници жандарм попуњавајући неки анкетни лист:

— Пишем.

— Ја вас питам чиме себи зарађујете средства за живот.

— Пером.

— Онда ћу записати: „Иго, трговац перима“.

Мило за драго

Једном су енглеског драмског писца Кумберленда запитали, шта мисли о Шеридановој комедији „Школа оговарања“.

— Да кажем истину — одговорио је Кумберленд — нисам одушевљен тим комадом и не разумем зашто му се толико диве. Гледајући га, ја се ниједном нисам чак ни насмешио.

Сазнавши за ову Кумберлендову изјаву, Шеридан је рекао:

— Кумберленд је, очигледно, незахвалан човек. Ја сам јуче гледао његову нову трагедију и од срца сам се насмејао.

Учтиви Крилов

У једном друштву неки провинцијски спахија, познат по томе да воли да се хвалише, причао је о кечигама које се могу пецати на Волги, баш на месту где се налази његово имање. Причајући, толико се занео да је рекао:

— Једном је мој слуга уловио кечигу ево оволико дугачку — и показао је руком од једног краја стола према другом где је седео баснописац Крилов.

Уставши брзо од стола, Крилов рече:

— Опростите ми, баћушка, што сам тако негодно сео. Одмаћи ћу се и пропустићу вашу кечигу.

Како зна?

Познати аутор француског једнојезичног речника Буаст, пошто је био човек строгог морала, искључно је из свог речника све речи неприличног садржаја.

Једна угледна париска дама, желећи да поласка аутору, стала га је хвалити због тога што је речник француског језика очистио од непристојности.

Буаст се зачудио:

— А како сте ви, мадам, дознали да у речнику нема таквих речи? Јер, да бисте то сазнали, морали сте их тражити!

Њему не зебу руке

Једном, када је по страховитом мразу француски краљ Луј XIV ловио са својим дворанима, срела су се у шуми два сељака. Један од њих рекао је, у разговору, другоме како не схвата зашто је краљ без муфа (у то време муф су носили и мушкарци) кад тиме ризикује да му промрзну руке.

— Не чуди се — одговорио му је други — краљевим рукама увек је топло, јер их он држи у нашим џеповима.

Да не заборави

Да би обуздао своју сопствену гордост, Филип Македонски (IV век пре наше ере) је после победе над Атињанима наредио једном свом слуги да га свако јутро буди следећим речима:

— Устани, краљу, и сети се да си — човек!

Питање на месту

Неки сујеверан човек поставио је на својој кући натпис: „Нека овамо не уђе ништа глупо“.

— А како ћеш сада ти да уђеш у свој дом? — запита га Диоген.

Хвалисавац

Да би истакао своје филозофско образовање, неки Грк стално је разговарао и расправљао о житељима неба.

— А кад си ти то дошао с неба? — запита га најзад Диоген.

ПЛЕТЕНИ «ОСКАР»

Почасне награде не морају увек да буду од бронзе. Ова на слици је исплетена. Пјер Герен, директор једног позоришта у Паризу, добио је овај трофеј који има назив „дрвена завеса“. Ову значајну „завесу“ сваке године дарива специјални комитет људима који имају нарочите заслуге за позоришну уметност.

БИТЛОМАНИЈА

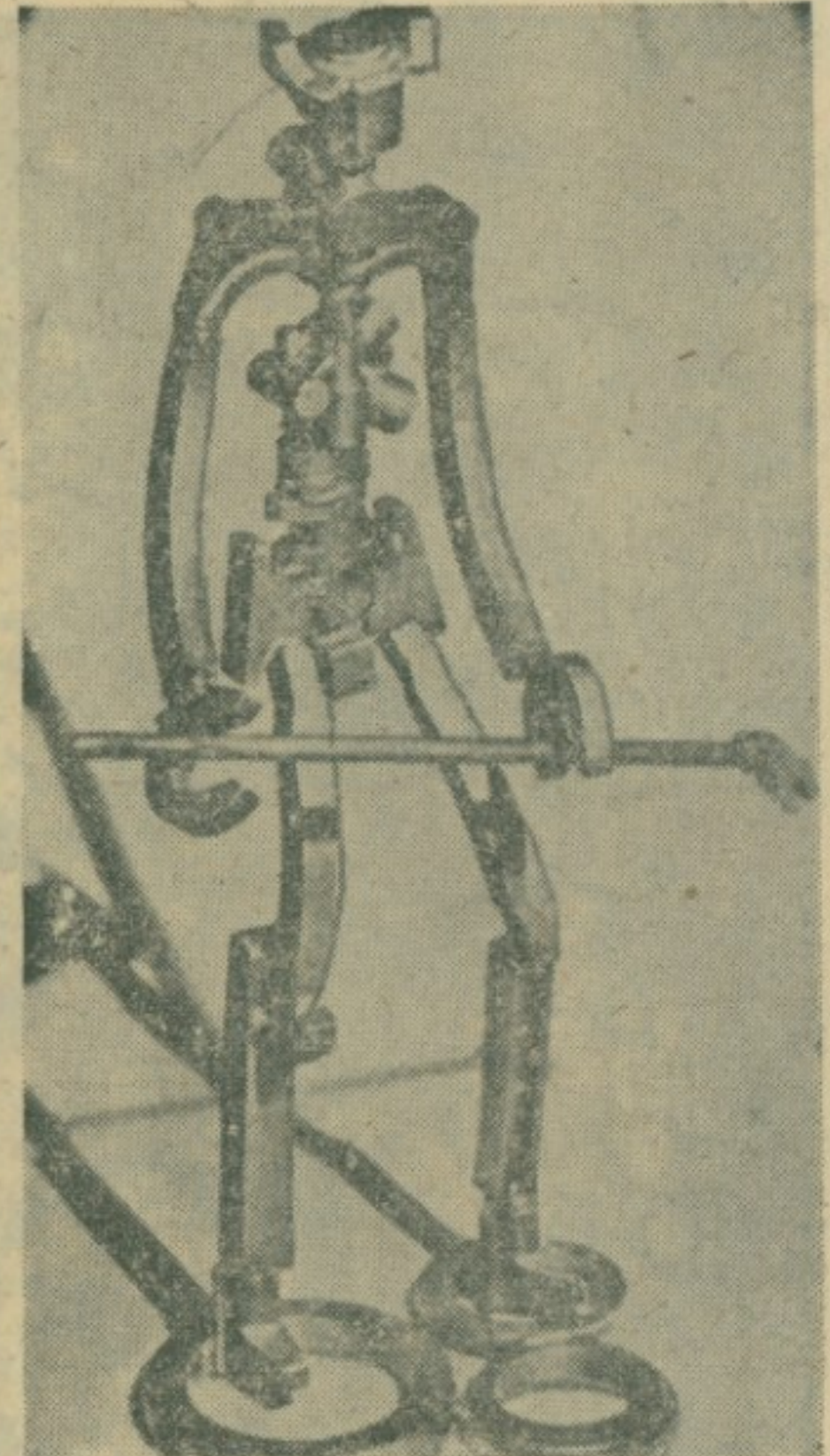
Више се и не зна број предмета прављених по одобрењу чувених енглеских певача Битлса. Они се крећу од салунчића до пећи на мазут и доњег рубља, па до шатора за камповање. И још нешто. Један кобасичар у Њујорку прави „паште ту а ла Битлс“, гарантујући да се у њој налази основна смеша направљена од скарабеја (кукаца). Е, сад само да се нађе ко воли то да једе...

СИТНО...

За 125. годишњицу стварања поштанских марка, једна немачка фирма је дала да се искују „златне“ марке са острвом Маурицијусом и ликом краљице Викторије.

*

Пре извесног времена у Јапану се појавио један аутомобил у чијем је задњем делу направљена специјална ниша са прозорчетом за четворonoжне љубимце.

ЧУДО ОД ЧЕЛИКА

„Чудан је ово заиста створ“, мислили су радници једне фабрике у Питсбургу, САД, када су у предворју своје фабрике угледали ову фигуру. У ствари ово је споменик који је израдио кипар Хенри Бурстиновић по жељи управе фабрике челика. Фигура је висока један метар, тешка 22 килограма, а састављена од 25 делова.

ПОТЕРА ЗА ТИГРОМ WALT Disney

ВОЈНИЦИ СУ СЕ ОПРЕЗНО КРЕТАЛИ КРОЗ ШИПРАВЈЕ...

СУЗИТЕ ОБРУЧ! ПОКУШАЈТЕ ДА ГА ИСТЕРАТЕ НА ЧИСТИНУ!

НЕВОЈА ОЕ У ТОМЕ ШТО НЕ ЗНАМО ГДЕ ЈЕ!

НАПЕТОСТ ЈЕ РАСЛА ЈЕР СЕ ТИГАР НИЈЕ ПОЈАВЉИВАО...

ИСПАЛИТЕ ПРЕМА КЛИСУРИ НЕКОЛИКО ГРАНАТА! ТО ЋЕ ГА НАТЕРАТИ ДА ИЗИЂЕ!

РАЈА НЕЋЕ ИЗИЊИ НА ЧИСТИНУ! ОН ЋЕ ПОТРАЖИТИ ОКЛОНИШТЕ У ДНУ КЛИСУРЕ!

ДОБРО! ОНДА ЋЕМО И МИ ТАМО!

ДОК СУ ШЕРИФОВА КОЛА ЈУРИЛА ПРЕМА КЛИСУРИ, ВОЈНИЦИ СУ ОТВОРИЛИ БАРАЖНУ ВАТРУ.

ЕКСПЛОЗИЈЕ СУ НАТЕРАЛЕ УПЛАШЕНУ ЖИВОТИЊУ ДА ПОТРАЖИ ЈЕДИНИ ИЗЛАЗ...

ИЗЗЕНАДА... ПРОБИО СЕ КРОЗ НАШ ОБРУЧ... И УПУТИО ПРЕМА ДОЛИНИ!

НАОРУЖАН ПУШКОМ ЗА УСПАВЉИВАЊЕ, ШЕРИФ ЈЕ ХИТАО ПРЕМА КЛИСУРИ!

ДРЖИ СПРЕМНУ МРЕЖУ У СЛУЧАЈУ...

АЛИ, ПРЕ НО ШТО СУ ОНИ СТИГАИ ДА ОДАБЕРУ МЕСТО ЗА ОСМАТРАЈНИЦУ...

ЗАВРШИЊЕ СЕ

© 1964 Walt Disney Productions World Rights Reserved

ЛЕПОТИЦА ИЗ ЕГТВЕДА

»АРМИЈА ЗНАЊА«

Према неким статистицима у Ирану има 80 одсто неписменог становништва. У градовима школе посећује 84 одсто деце, док у селима школу посећује само 24 одсто од укупног броја деце која су у добу за школу. Да би се ово стање поправило, образовани су нарочито корпуси названи „армија знања“. У „армију знања“ ступају школвани младићи на одслужењу војног рока, а у исто време ту се спремају и за учитеље на селу. По завршетку курса, они се производе за нареднике и иду у народ као сеоски учитељи. У почетку се најлазило на тешкоће, јер конзервативни сељаци нису хтели да шаљу децу у школу, али сада иде лакше кад је учитељ у униформи, него кад је у цивилу.

ба представљао велико богатство. Тако је нађена велика округла тока украшена спиралама. Тока је придржавала блузу и сукњу као нека колча. На ушима је имала велике минђуше прстенаста облика, какве су се но силе и код нас још пре неколико деценија. Око врата имала је масиван њердан, а на обе руке по неколико наруквица. Сав накит израђен је од бронзе. На ногама је имала лаке плетене патике. У гробу је нађена и посуда са остацима меда, жита и јагода. Стари је пагански обичај да се мртваци испраћају са јелом и пићем.

Ко је била млада девојка и од чега је умрла, научници нису могли да утврде, но очигледно је да је била из угледног рода. У истој могили, поред девојчиног гроба, нађени су и нагорели остаци њене друштвенице. Можда је посредни несрећни случај, давање, гром или нешто друго. Но у сваком случају „лепотница из Егтведа“ са својим плетеним џемпером, кратком лепршавом сукњицом, својим многобројним накитом, својом буби фризуром и негованим ноктима даје нам податке о женској моди од пре 3.500 година. То је илустрација једног савременог данског сликара да са мало уметничке фантазије дочара непознату „лепотницу из Егтведа“.

„ЛЕПОТИЦА ИЗ ЕГТВЕДА“ У ДАНСКОЈ, КОЈА ЈЕ ЖИВЕЛА ПРЕ 3.500 ГОДИНА

Огромне густе шуме покривале су пре 3.500 година северни део европског континента. У тим великим шумама живели су људи. О њима можемо да говоримо само на основу оскудних остатака пронађених у гробницама. Они нису оставили иза себе никакве грађевине.

ди или влажној земљи хиљадама година. Она због танина, кога садржи, добија чврстоћу махагонија. Поред тога, танин има јаку конзерваторску моћ; он спречава свако труљење и распадање.

Девојка сахрањена у том гробу није имала више од 18-20 година. Била је висока, витка, плава. Зуби су јој били савршени: бели и здрави. Све на њој, одећа и накит, нађени су потпуно сачувани. Чак и цвеће положено на гроб. По њему је закључено да је девојка умрла усред лета. Ова лепотница имала је на себи неку врсту вуненог џемпера, од грубе вуннице сиве боје, али добро скројеног, са широким рукавима ниже лаката. Кратка сукња од вунених плетених реса, које су, у два реда, слободно лепршале око тела, допирала је једва до колена. Имала је вунени појас црвене боје, који је на оба краја имао широке кићанке.

Па ипак, још онда, жене и девојке тежиле су, а многе су и умеле, да се лепо и укусно облаче. Постојала је, тако да кажемо, нека врста женске моде. О томе речито говори јединствен налаз код места Егтведа, у Данској. Ту је, на име, у једном тресетишту, које је некада вероватно покривала густа храстова шума, пронађен потпуно сачуван и недириран гроб једне девојке која је по налазишту добила име „лепотница из Егтведа“.

Ковчег у коме је била сахрањена био је израђен у једном комаду од дебла великог храста. Баш томе има да се захвали што је гроб остао недириран. Познато је да се храстовина може одржати у во-

која је позади, на потиљку, придржавала косу. У гробу нису нађени никакви козметички предмети, али нокти покојнице били су лепо дотерани, заокружени и углачани. У гробу је пронађено много накита, који је у оно до-

У НЕОБИЧНИМ УЛОГАМА

Мува це-це која живи у Африци, представља, као што је познато, велику и озбиљну опасност за човека и домаће животиње, али се зато с дивљим животињама одлично „слаже“. Свој животни простор, који обухвата око 11 милиона квадратних километара, мува це-це је претворила у диновски резерват у коме је биљни и животињски свет очуван у свом првобитном облику. Не дозвољавајући на својој „територији“ ни земљорадњу ни сточарство, мува, це-це сачувала је земљиште од ерозије.

Палме играју у животу Африке сличну улогу, мада на један други начин. Упијајући со из тла, палме спасавају оазе од пропасти, стварајући у њима неку врсту „биолошке дренаже“.

КАКО ЈЕ ПОСТАО ЕПОС

У „Народним новинама“ 1840. године изишло је више чланака под насловом „Херцеговина и Црна Гора“. Означено је да су послани из Стоца „са границе херцеговачке“. У тим чланцима говори се о зулумима које Турци врше над „сиротињом рајом, а исто тако и о погубици Смаил-аге Ченгића, — „тешког крвника“, који „где се јави, све у црно завије“. Смаил-ага Ченгић, историјска личност, погинуо је „у дан уторак, у сутон, 6. октобра 1840. године“. У завереничком подухвату на Смаил-агу Ченгића учествовали су Херцеговци и Црногорци.

„У то се завереници већ сасвим спремише за напад. У последњи час ето им Морачана (Црногораца). Сада учине веће да се споразуме о нападу, али један део војске, нарочито војвода Церовић и тек стигли Морачани, нису били за то да се још ове ноћи удари. Војвода Шујо учини целој преприци крај. Извукавши ханџар, повиче: „Дробњаци, септите се да су наши стари ваздан предначили секући паше и везире. У име тога напред ко је Дробњак...“

„Прве пушке пукоше као гром. Дробњаци ударе у јуриш на агин табор по густој киши, те у час наста метеж и страшно ноћно клање. Када су то видели они, који су се још увек нећкали, ударише и они. На глас прве пушке тргну се Смаил-ага, те повика: „Ата ми! (Коња ми дај!) — па ухвати сабљу и кубуру. Али сада одговоре слуге да су атови покрадени, нашо ага изађе из шатора у гаћама и кошуљи, те се туде намери на нечијега мршавог кулаша, кога учас заскочи па потера вичући: „Ко је Турчин, напред! Закон им њихов, малић (мало) их је!“ И опали кубуру на Саву Требјешанина, таоца, који сместа паде мртав.

Али сада скоче остали таоци ка агину чадору те ударе на Смаил-агу пушкама страга, у леђа. Смаил-ага паде, нашто Мића Мемедовић повиче: Ако је пушка у потиљак убила, то је моја пушка, док је Мирко Алексић одрубис мртвом аги главу...“

Дописи о догађајима у Херцеговини и о страдању раје узбуђивали су хрватску јавност. Мисли се да су ти дописи састављени према чланцима који су излазили у ондашњим српским новинама. Кад је у једноме од њих саопштено да је „Смаил-ага Ченгић, онај славни и проглашени јунак турски, заповедник окружја гатскога, „велики непријатељ раје“ — погинуо — као да је одахнула читалачка публика „Народних новина“, јер је у томе осетила како су њени „сународници, који се за слободу боре, за народ, и честито име своје“, победили тлачитеља и тиранина.

Потом су пролазиле године. У насилничком турском царству погинуо је Смаил-ага Ченгић, само један од безбројних тиранина, који су вековима тлачили наш народ. Живот раје није се изменио. Много се још писало у „Народним новинама“ о мучном и обесправљеном животу хришћанске раје под Турцима, у Босни и Херцеговини, и у другим земљама где је наш народ живео под турским господством.

Било је и песничких и политичких протеста против турске тираније. Европски „човекољупци“ су против ње дизали свој глас: „Европљани, ви се бринете да животиње не трпе од окрутности људи, а за јадне људе хришћане, вашу браћу не бринете се“ — каже се у једном немачком манифесту „човекољубаца“ 1842. године.

Те исте године један хрватски песник завапио је: „Свему свету свиће зора, код Балкана нема дана!“ У хрватским представничким политичким телима састављају се узбуђене представке аустријском цару да се заузме, „како би и несрећној нашој хришћанској браћи након толико јада и невоља лепше будућности сунце огрануло“. Упућен је и манифест „монарсима Европе“, у коме је верно и непосредно приказана рајина патња. Али, ни са које моћне стране није било одзива ни помоћи.

Погибија Смаил-аге Ченгића, кога се сама раја ослободила својом снагом, посебно је узбудила хрватску јавност, јер је овај случај показао како се може борити против тиранина, и како се, једино, може да стекне слобода.

У таквим околностима и расположењима настало је једно од највећих дела југословенске књижевности — херојски еп „Смрт Смаил-аге Ченгића“.

Иван Мажуравић, прослављени хрватски песник „Смаил-аге Ченгића“, родио се у Хрватском приморју, у Новом

5

ГОДИНА – САМ НА ПУСТОМ ОСТРВУ

МНОГИМА ЈЕ ПОЗНАТА ПРИЧА О РОБИНСОНУ КРУСОУ. АЛИ, ДОЖИВЉАЈИ МОРНАРА ДАНИЈЕЛА ФОСА НИШТА НИСУ МАЊЕ ТЕГОВНИ НЕГО РОБИНСОНИ, АЛИ СЕ НИЈЕ НАШАО ПИСАЦ ДА ИХ ОПИШЕ.

Данијел Фос није ни сањао шта ће му риболов донети, када је 25. новембра 1809. године кренуо са својих двадесетак другова на броду од 150 тона. Чим су се отиснули од обала Филаделфије, почело је да их прати невреће.

На мору су провели скоро месец дана, а улов није био никакав. Ветар их је терао све даље од обала и све више на север. Према оцени посаде на лавици су се негде северно од Пријатељских острва, у северном делу Пацифика где су на ишли на прве леднике који су пловили морем.

Они се нису плашили ледника изнад воде, него оних који су пловили испод површине. И заиста, једне ноћи брод је налетео на један такав ледник који је положио скоро до њи део брода. Пет минута доцније посада је била у једном чамцу са нешто хране коју су на брзину спасли.

Посада је тако брзо напу-

тила брод да су многи били онако одевени како су се налазили у креветима. Пошто је време било хладно, то су сви отимали да веслају да би се колико-толико загрејали.

После осам „дугих“ недеља, проведених на води, у животу су остала само тројица: Данијел Фос, крманаш и још један морнар. Сви остали помрли су због хладноће, глади и жеђи. Преживели део посаде најзад је допловио у топле пределе.

Још две недеље ова три човека провела су заједно. Једна су успевали да се крећу, јер неколико дана нису окусили ништа. Нарочито су патили од жеђи. Само када је падала киша, могли су се напиту водом. Срећом, киша је доста падала ноћу, па су могли створити и неку резерву.

Сам на пустом острву

Једног јутра када су бацили поглед по пучини, били су изненађени када су у близини

угледали једно мало острво. Имали су среће. Ветар је терао чамца у правцу острва, тако да нису морали да веслају. Што су се више приближавали острву, све су боље видели да на њему није било ништа друго сем камена.

Када су пристали уз саму обалу, таласи су били тако велики, па је Фос сам изишао из чамца и некако успео да доплива до острва. Био је срећан што је најзад дошао до копна. Прикупио је снагу и полео се уз струму обалу да мало разгледа острво. Али, кад се вратио на обалу, од чамца није било ни трага. Снажни таласи или су га разбили о стене или однели на море. Једино што је остало од чамца, то је било једно весло које су таласи избацили на обалу. Фос га је узео.

Потпуно исцрпљен Фос је пао на камен. Дуго је остао непомичан. Био је потпуно сам, потпуно исцрпљен и на потпуно пустом острву. Пошто се добро одморио, кренуо је да извиди острво. По његовој оце-

ни острво је било дуго око један километар, а широко око 400 метара. Сем песка и камења на острву није било ништа друго, ни биља, ни животиња. Фос је био очајан, јер је имао осећање као да је ту жив сахрањен.

Једино га је тешила нада да ће остати у животу, јер је у пукотинама камења било воде. Истина, она није била много пријатна за пиће. Прве ноћи на острву Фос је слабо спа-

вао. Када се ујутру пробудио, дан је увелико био свануо. Топло сунце је јако пржило. Олуја је престала. Фосу се учинило да чује неко комешање. Када је устао, видео је да острво преплављено фокама које су изашле да уживају на топлотом сунцу.

Фос је почео да их удара ве себи и почеле да беже у воду, он их је доста поубијао. Имао је и нож при себи, па је по-

чео да сече месо фока и да га халаљиво једе.

Пет година без наде

Када се добро најео и одморио, почео је да сече убијене фоке и да суши њихово месо за доцније. Убрзо је видео да није имао потребе да побије толике животиње, јер су оне долазиле на острво увек када је време било лепо. Касније су се навикле на њега и нису бежале. Али, он је и даље морао да их убија због меса. Истина, то је чинио тешка срца.

Пошто се обезбедио храном, требало је мислити и на воду. Вода се налазила у пукотинама камења, али је била прљава. Због тога је пукотине лепо очистио, па је после кише имао велику резерву воде.

Обезбеђен храном и водом, могао је да мисли и на склоности. Изабрао је највише место на острву и почео да прави кућу. Подизање зидова није било никакав проблем. Требило је само да ређа камење. Кућу је покрио неким плочама које је пронашао на острву.

Једног дана када је дувала јака бура кућа се срушила. Другу је сазидао много солидније између великих стена, тако да је била заштићена од ветра.

Да би знао како протиче време, он је сваки седми дан урезивао једну редку на веслу на које је причао своју подерану кошуљу да би скренуо пажњу неком броду који би пролазио. Када је владала бура, он се покривао кожама од фока, од којих је себи и одело скројио.

Сада више није ништа могао да учини, него да чека да га неки брод спасе. Дани, недеље, месеци и године пролазиле су једно за другим, а на пучини није било ниједног брода. С времена на време мењао је свој јеловник. То је могао, јер је бура избацивала рибе на острво.

При крају пете године, после једне буре, Фос је нашао на острву једног великог кита са харпуну забоденим у тело. Али, оно што га је највише обрадовало, то је био нов конопац који је био привезан за харпун. То је значило да је кит недавно погођен и то у близини острва. Стварно, три дана доцније, Фос је као оша мућен гледао брод који је прилазио острву. Најзад је спасен. Пошто се одморио на броду, Фос је отишао у бродску библиотеку и без предаха почео да чита једну књигу. Та књига звала се „Доживљаји Робинсона Крусое“.

ЛЕГЕНДА У КАМЕНУ

Веома давно, на месту где се данас диже град Клагенфурт, у Аустрији, простирала се огромна мочвара обрастла трском и рогозом.

Међу барским растињем живело је огромно чудовиште. Свирепа звер је убијала људе

и животиње и околно становништво живело је у сталном страху. Али, једног дана нашао се један смели витез који је убио чудовиште...

Тако отприлике гласи легенда која се вековима већ преноси се колена на колена.

Године 1353. на периферији града, у једном мајдану шљун

ка, била је нађена велика челоуст. То је већ био „материјални доказ“ за легенду. Сви месни „зналци“ тог времена сложили су се у тврђењу да нађена челоуст припада баш том чудовишту из легенде. У ствари била је то, како је много касније утврђено, челоуст длакавог носорога.

Године 1590. Клагенфурчани су одлучили да подигну споменик у знак сећања на победу над чудовиштем.

Неки вајар из те далеке прошлости исклесало је циновско крилато чудовиште огромне главе. Године 1593. споменик је постављен на Новом тргу у Клагенфурту. Фигура витеза како убија чудовиште израђена је и постављена много касније — тек 1636. године.

СМРТ СМАИЛ-АГЕ ЧЕНГИЋА

Винодолском, пре 150 година. Још као ђак трећег разреда гимназије он је испевао песму којом поздравља свој родни крај: „Винодолски долче, да си здраво“. У првим годинама разбукталог илирског покрета он је постао не само угледан песник, већ и најбољи зналац старије наше књижевности. Допунио је два певања Гундулићевог „Османа“, великог епског дела дубровачке књижевности, у чему се такмичило неколико наших старих књижевника. За време илирског покрета овај Гундулићев спев сматран је највећим достигнућем југословенске песничке мисли. Мажуралићева допуна може да се сматра самосталним делом, у коме се он показао истинским ствараоцем, и умногоме изразио сам себе.

Патње и страдања раје у Босни и Херцеговини, које су узбудиле хрватску јавност, дубоко су деловале и на Ивана Мажуралића. Око 1844. године, Мажуралић је боравио у Карловцу. Његов пријатељ др Имбро Игњатијевић Ткалац (1824—1912) прича: „У читаоници, где су се скупљали угледнији грађани, наиђе један Црногорац на повратку у Црну Гору. Не сећам му се имена — наставља Ткалац — но још ми је пред очима — (то је писао педесет година касније) — како је једне вечери у нашој старој читаоници причао о зулуму и смрти Ченгића и колико нам је срце гануло својим живим говором и описом борбе, у којој је и он присуствовао...“

Наравно, причање овог човека дубоко је дирнуло благу и уметничку ћуд Иванову... „У читаоници, као и у нашој кући, дуго и често се разговарало о овом Црногорцу и мукама јадне раје под Турцима и лудој политици европској... Не знам када је Мажуралићу дошла мисао да пише Ченгића... Може бити да је одмах после поласка овог Црногорца науимио песму спечати...“

Један други истакнути хрватски књижевник, Димитрије Деметар, издавао је алманах „Искра“, па је просто мољкао Ивана Мажуралића да му за њега нешто напише, што му овај и обећа.

Мажуралић је у себи доживљавао не само причања непознатог Црногорца који се случајно појавио у Карловцу, већ уз његово казивање и сву судбину нашега народа и његове патње. Почео је да пише „пјесан“ — о погиби Смаил-аге Ченгића, у коју је уткао не само све своје песничке и уметничке врлине, него ју је замислио на широкој подлози борбе нашег народа против тлачитеља и завојвача.

Димитрије Деметар, као и сваки уредник, пожуривао је свог пријатеља-сарадника да му што пре изврши дато обећање. А Мажуралић је радио, можда, спорије него што

је то уредник „Искре“ мислио. Једне вечери Мажуралић уђе у салон свог пријатеља Ткалаца, где су га очекивали нестрпљиви пријатељи. Ушао је с неколико табака хартије у руци, па рече: „Ево, што сам написао“ — и поче да чита прву песму — „Аговање“. Радост врвих слушаца била је велика. — „И грлисмо га и љубисмо, а он, видеши утисак, што га учини песма на нас, чини се задовољан“. Пријатељи наставише да пожурјују песника не би ли ову пјесан“ према свој замисли што пре свршио. — „И тако бејаше до конца дивнога епоса, коме се, осим лорда Бајрона, ништа у европској литератури не може присподобити“.

Имбро Игњатијевић Ткалац, један од најнапреднијих и најкултурнијих наших људи свог времена који је са осталим пријатељима подстицао Мажуралића у раду на „Смаил-аги“ — при крају својих сећања каже: „Кад изиђе алманах „Искра“, (1846) послао сам је старом мом пријатељу Вуку Караџићу у Беч. Старац ју је поздравио с одушевљењем. И писао ми да нико на свету не би био кадар лепшега што написати. Молио ме да питам песника не би ли дозволио да је он, Вук, прештампа ћирилицом заједно с народном песмом о смрти Смаил-аге...“

Ткалац је први издао као посебну књигу „Смрт Смаил-аге Ченгића, латиницом и ћирилицом (1857). Отада је ова Мажуралићева поема доживела велики број издања, преведена је на многе стране језике. Поред „Горског вијенца“, то је највеће и најпопуларније дело југословенске књижевности, које се и у најтежим часовима ослободилачке борбе наших народа дубоко саживело с њиховим општечовечанским и херојским прегнућима.

ПЕПЕЉУГИНА НОВОГОДИШЊА ПРИЧА WALT DISNEY

КОНЗЕРВИСАНИ ВАЗДУХ

Енглеска фирма „Бери“ почела је да продаје, по цени од два шилинга, лимене кутије с конзервисаним енглеским ваздухом. Тако се сада, поред конзерви као што су „Вода из Ламанша“ и „Лондонска магла“, могу купити конзерве с ваздухом из Лондона, Девоншира, Корнвола и Велса.

КОНГРЕС СКИТНИЦА

У граду Бриту, у америчкој савезној држави Ајови, одржан је конгрес скитница коме је присуствовало 15 хиљада делегата из свих америчких градова. За старешину свих скитница изабран је 43-годишњи Бифстекс Чарли који има три десетогодишњи скитнички стаж.

ЗА ТАЈНЕ УБИЦЕ

Један западнонемачки лист објавио је овакву вест о предстојећој телевизијској емисији Шекспировог комада „Ричард III“: „Данас ће се одржати вечерњи курс за тајне убице“.

БРАДЕ У ЦЕЛОФАНУ

Недавно је у Сједињеним Америчким Државама прослављена 250. годишњица оснивања града Албуркерка. Многи његови житељи пустили су браду да би што више личили на своје претке који су основали град. Манија брада узела је толиког маха да су месне власти морале да објаве: „Сви угоститељски радници чије су браде дуже од 12 сантиметара обавезни су да, из хигијенских разлога, стављају на браде целофанске кесе.“

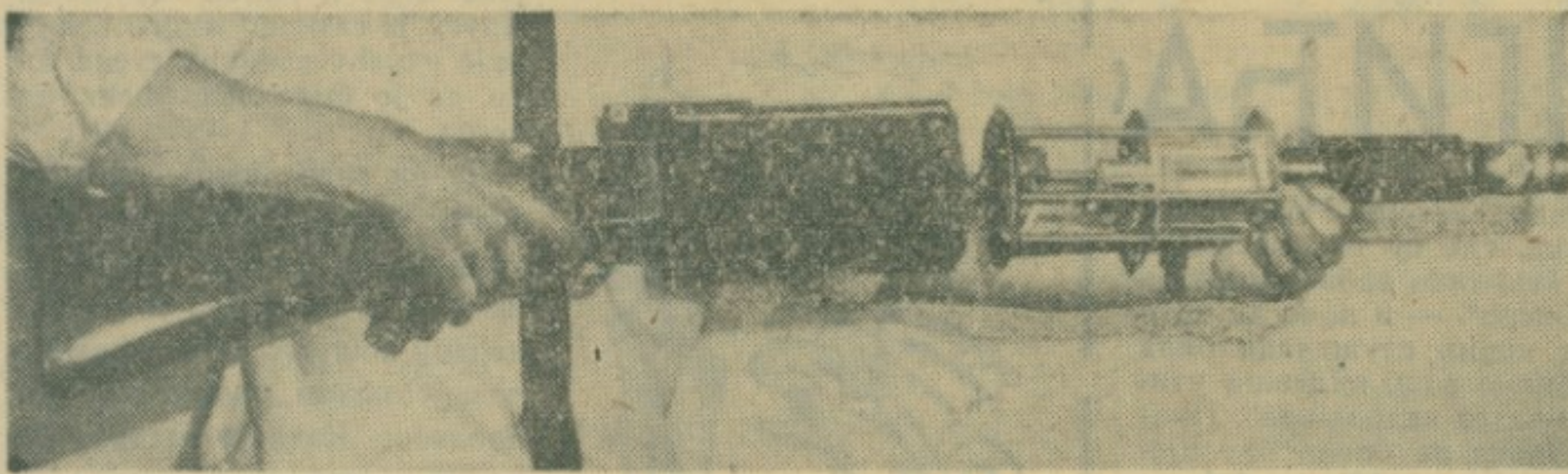
МАЧКЕ — МИЛИОНЕРИ

Две мачке — Брауни и Хелкет — наследиле су 500.000 долара. Ову огромну своту оставио им је доктор Вилијам Грајер из Лос Анђелоса, који је својим тестаментом обавезао остале наследнике да мачкама набаве нарочиту гувернанту.

ЛЕТАРГИЧНИ САН

Шездесет петогодишњи Јани Думас из Бјујукдера, на Босфору, вечером је једног мартовског дана ове године, као и обично пожелело laku ноћ својој сестри и — легао да спава. Идућег дана није се пробудио. Пролазили су дани, седмице и месеци, а Думас се није будио. За то време њега су вештачки хранили и давали му витаминске инјекције.

Јани Думас се пробудио тек после шест месеци. Када су му казали да је већ наступила јесен, није поверовао. Тек када се погледао у огледало и видео своју дугачку браду, старац је све схватио.

ОД ОСТРАГУШЕ ДО...

У свакодневном животу притисак светлости се, тако рећи, уопште не осећа. Познато је, међутим, да је руски научник П. Н. Лебедев још крајем прошлог столећа, успео да открије и тај природни феномен. Касније се утврдило да је управо снага притиска светлости у стању да помера и репове комета, па су научници почели све чешће да ту и сличне појаве проучавају. Тако се поодавно дошло до закључка да је светлост кадра, ако се усупни и концентрише, као што то бива у лејзеру (или како се другачије зове — квантом генератору) да се и те како осети. Притисак светлости, изражен путем лејзера, може достићи јачину од неколико милиона атмосфера. А ако се та јачина прати и повећавањем температуре, онда се све то претвара у страховиту снагу.

Управо се на основу тих сазнања родила прва мисао о могућности примене лејзера — до сада познатог само као средства везе — и као

оружја. И већ је у овој години направљен и први практични корак на том путу. У Америци је израђен и прототип првог оружја које дејствује на принципу притиска светлости — светлосна пушка. Главни део тог новог оружја је рубински лејзер. То је, у ствари, обрађени синтетички драги камен који је у стању, ако га осветлимо, да емитује веома снажну светлост, која се може сасвим тачно усмерити у одређеном правцу. Тачније: у питању су два сићушна огледала, направљена од рубина, тако да светлост која уђе у рубин вишеструко се одбија и многоструко појачава. Уколико су та огледала прецизније израђена, утолико је и светлосни млаз јачи, убојитији. На тој основи, дакле, саздана је прва светлосна пушка из које ће се гађати светлосним блесцима, уместо зрнцима. Засад је утврђено само толико, да је та пушка у стању да заслепи човека на удаљености до једног и по ки-

лометра, а на удаљењу од неких стотина метара може запалити и одело на човеку. Међутим, стручњаци који су изблиза посматрали то ново оружје, тврде да су мале изгледали да ће се то оружје ускоро масовније производити. Јер — тврде они — прототип светлосне пушке се показао исувишне осетљив. Најмања количина водене паре у ваздуху је кадра да смањи домет тог новог оружја, а облаци и магла га чине готово неефикасним. С обзиром на те чињенице, компликованост у руковању, скупоћу производње и још неке његове недостатке, тврди се да серијска производња за сада уопште не долази у обзир. Но, и поред таквог искуства са првим лејзерским оружјем, данас се све чешће чују мишљења појединих научника који кажу да се ускоро могу очекивати и већа светлосна оруђа од пушке.

НАЈСВЕЧАНИЈА САХРАНА

Једна од најсвечанијих сахрана у историји сматра се да је била сахрана Александра Великог. Тело Александра Великог преузео је из Вавилона у А-

лександрију колима која су била украшена драгим камењем, а вукла су их 64 коња путем који је за ову прилику био прокрчен.

Пут је водио кроз дивљину, неких 1600 километара. Укупни трошкови ове сахране цене се на око 600 милиона долара.

КО СУ БИЛИ ГУСАРИ

РАТНИ САВЕТ

Олонец је сада имао добар брод, али му је недостајала одлучна и опробана посада. Чим је заробио шпанску фрегату, кренуо је ка Острву корњача, где је почео да сакупља своју братију. Позвао је Мишела ле Баска, који је био познат као изванредан командант трупа, и Франсоа Моаза Ванклена, у кога је имао неограничено поверење. Тако је створио прави ратни савет. Мишел ле Баск је одређен да командује при искрцавању, а Ванклен је постао његов заменик. Олонец је упознао своју посаду са циљем експедиције: опљачкати Маракаибо (залив у Венецуели), а затим Мериду и Гибилтеру, два друга шпанска обалска града у томе пределу.

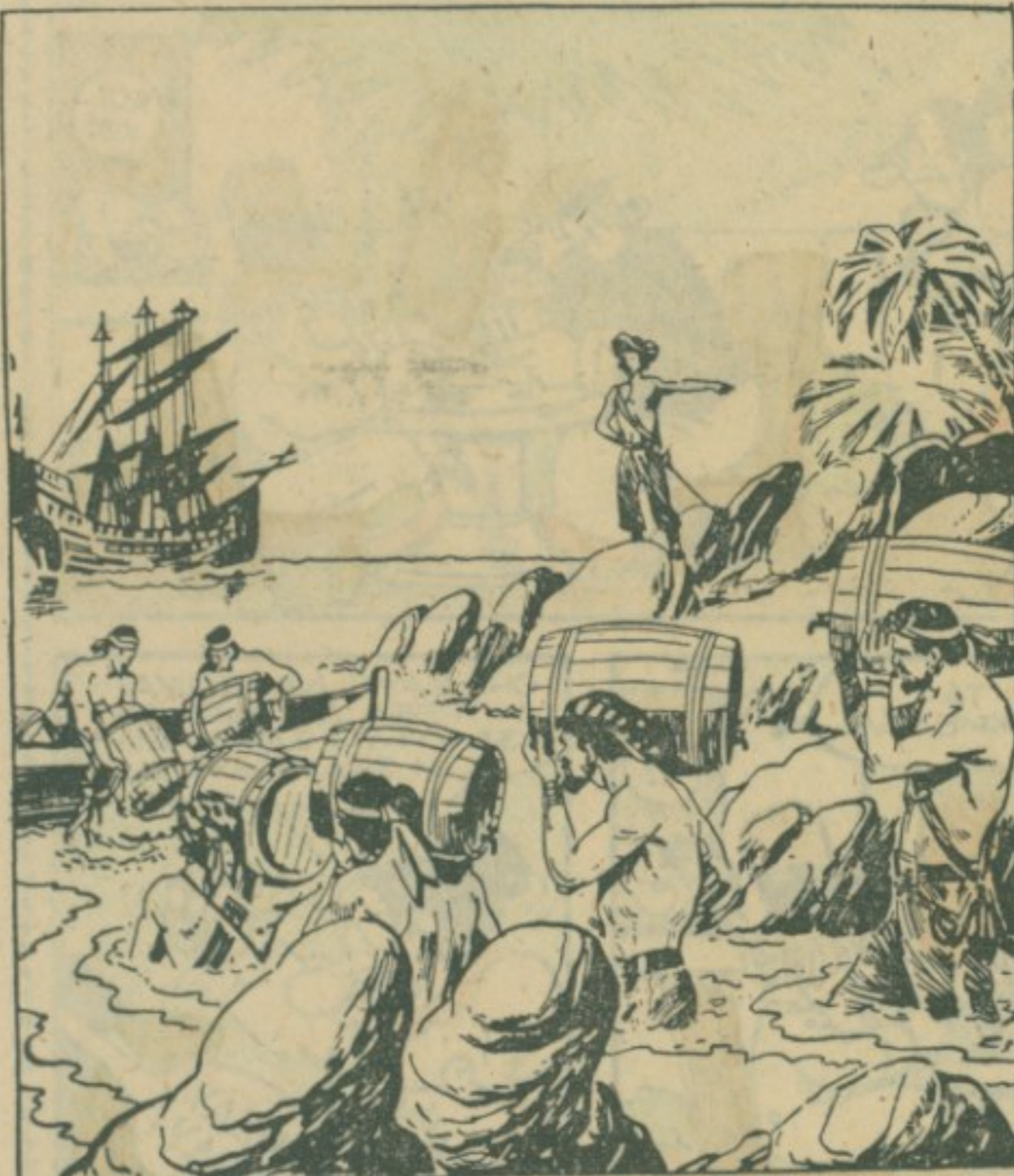
КУДА СУ ПОБЕГЛИ?

Чим је утврђење разрушено, флибустири са Острва корњача искрцали су се у Маракайбу, али су затекли пуст град. Шпанцима, навиклим на изненадне упаде пирата, није било потребно много времена да би напустили своје куће. Два младића, која су заједно побегну, ухваћена су и доведена пред Олонеца, који их упита: „Где су се Шпанци сакрили? Где су сакрили благо?“ Један младић храбро одби да одговори, али му Олонец једним потезом сабље одсече нос. Заплашен овим призором, други заробљеник повика: „Сакрили су се у Гибилтеру! Сви су побегли у Гибилтеру...“ Олонец реши да одмах пође у потеру за Шпанцима.

ИЗЛАЗАК ИЗ ЕСПАЊОЛЕ

Олонец је остао са првом групом. Хладан пред свим опасностима, он је стајао на земљуу тучен оружјем шпанских бораца, нашта се он није обазирао. Стално је наређивао својим људима како да пуцају: „Сви на прво утврђење!“ Али, одједном, без икаквог очигледног разлога Олонец повика: „Повлачите се!“ Буканири су оклевали један тренутак. „Повлачите се!“ нервозно викну Олонец. Пирати се почеше да повлаче и измакоше се све док се нису нашли изван домета непријатељског оружја. Чим су Шпанци видели да се непријатељ повлачи, они изађоше из тврђаве трчећим кораком... Нису схватили какву им је клопку припремио Олонец.

ЗАСТОЈ У АРИБИ

Маракайбо је имао пространу луку и добро снабдевену стовариште. Град Гибилтера налазио се у области најбољих плантажа дувана, а Мерида, седиште гувернера провинције, била је центар производње какаоа. Флибусти су у овај поход пошли са великим одушевењем. Олонец се упутује ка острву Ариби, где је пристао. Из два чамца искрцали су намирнице, а брод са пиратима сакрио се у један мали залив, где су чекали да падне ноћ. Олонец није хтео да га изненаде Шпанци, пре него што се довољно приближи Маракайбу. Затим је напустио мало острво у близини Венецуеле и запловио ка Маракайбском заливу.

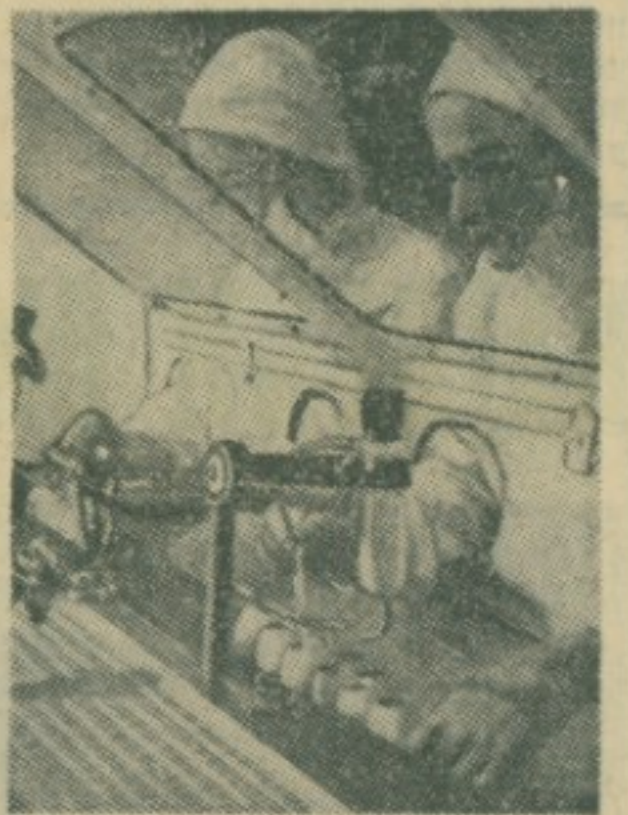

ХОД ПО БАРУШТИНАМА

Гибилтера је била окружена баруштинама, које су у ствари биле једна природна тешко пребродива одбрана. Једно утврђење дизало се изнад пута, јединог приступа граду. Гувернер Мерида је са 400 људи притекао у помоћ угроженом граду. Олонец и Мишел ле Баск проучили су заједно свој ратни план и решили да тридесет буканира распореде испред утврђења. Одмах су им наредили да отворе ватру из својих мускета. Шпанци су одговорили артиљеријом. Настао је крвавац у баруштинама. За то време, пирати су продирали кроз баруштину заглибљени у муљ до изнад колена. Оружје су држали високо изнад себе.

ЈАЈЕ СА ДЕБЉОМ ИЛИ ТАЊОМ ЉУСКОМ

У Сједињеним Америчким Државама живинарски стручњаци вршили су низ огледа да установе шта утиче на дебљину љуске кокошијег јајета. Трговина јајима захтева, наиме, да јаје нема сувише дебелу љуску, а најмање да има танку љуску, која садржај јајета неће моћи да сачува приликом транспорта.

Обрнуто, повећан садржај фосфора у крвном оброку кокошка-носница проузрокује танку љуску јајета.

Према писању совјетског живинарског листа, амерички научници су утврдили да витамин Ц нема никаквог утицаја на дебљину љуске јајета. Међутим, повећана количина креча у исхрани носница повећава садржај креча у крви и проузрокује већу дебљину љуске кокошијег јајета.

МАНСУБЕ

ДА ВИ ШАХИСТИ МОГЛИ УСПЕШНО ДА РЕШАВАЈУ НАЈСТАРИЈЕ ПОЗНАТЕ ШАХОВСКЕ ЗАДАТКЕ — МАНСУБЕ, ПОТРЕБНО ЈЕ ДА ПОЗНАЈЕ ПРАВИЛА ШАХОВСКЕ ИГРЕ У АРАПСКИМ ЗЕМЉАМА У СРЕДЊЕМ ВЕКУ.

Појава шаха код Арапа датира од 7. века. У исто време јавља се и шаховска композиција. Арапски шах звао се шаатранци, а његова правила знатно су се разликовала од данашњих. Ферз (краљица, дама), имао је малу снагу, сличну као и краљ. Могао је да се креће дијагонално само по једно поље напред. Ловац се звао фил. Имао је улогу сличну коњу. Скакао је на свако треће дијагонално поље напред, при чему је могао да прелази и преко заузетих поља. Овако дејство ловаца симболично је приказивало прелаз преко реке. Бајдак (пешак) могао је да се креће само једно поље напред. Приликом промоције претварао се само у краљицу.

Арапи нису познавали рокаду, али је краљ имао снажно одбрамбено средство. Имао је право да само једном у току партије одскочи у страну за три поља. И завршетак партије знатно се разликовао — постојала су три начина: мат, пат и огољавање краља. Мат, што на персијском језику значи мртав, означавало позицију на шаховској табли када је краљ нападнут — налази се у шаху — а не може да се бра-

ни. Патом је добијао партију вођа фигура, чији краљ није у шаху, а не може никакав потез да учини, а да му том приликом краљ не дође под удар фигура противника. Трећи начин завршетка партије симболично је означавао поверена без армије који мора да капитулира. Једино су се коњ (скакач) и топ кретали исто као и данас.

Играње шаха била је омиљена забава везира и калифа. Најбољи играчи шаха били су цењени и позивани да у дворским играма играју шах. Из тих шаховских партија проистекле су и прве шаховске композиције — интересантни положаји из завршница из којих је требало у одређеном броју потеза окончати партију.

По узору на те завршнице доцније су створене њима сличне, при чему се користило мотив за завршетак партије. Колико је тих задатака (мансуба) створено није се могло тачно утврдити, али је у рукописима откривено преко 1.700 мансуба, од којих су многе сличне.

Први колекционар мансуба био је Ал Адли (IX век). Велики број мансуба налазио се у рукопису другог познатог

арапског шахисте Ал Сулија (X век). Аутори ових мансуба заувек су остали непознати. Једино у једном рукопису из 15. века, чији је аутор познати шахиста мајстор Али Шаатранци, означени су аутори свих 60 мансуба, колико их има у том рукопису. Једна од најпопуларнијих мансуба, која је нарочито у 19. веку била често прерађивана, зове се „мат доброг срца“. У рукописима она се назива и „девојачки задатак“. За њу је везана занимљива легенда. Диларан — што на арапском језику значи „добро срце“ — била је вољена жена неког везира. Једном приликом везир је играо шах са јаким противником и из-

губио цело имање. На крају је као последњи улог ставио жену. Ситуација се на шаховској табли и овог пута неповољно развијала по везира. У једном моменту његов краљ нашао се у матној мрежи. На први поглед није се видео начин на који би могао да спасе партију, а тиме и своју жену. Диларан је пратила игру, па је у најкритичнијем моменту узвикнула: „Жртвом оба топа ја могу бити спасена!“ Њен драган схватио је какав план игре треба да спроведе, па је допадљивом игром добио партију у шест потеза.

ВУЧЕЊЕ КОНОПЦА

И данас је омиљен спорт међу омладином — вучење конопца. Међутим, овај спорт има занимљиву историју. Људи су се такмичили у овој спортој грани хиљадама година, јер су у давним вековима веровали да на тај начин угађају боговима. Они су сматрали да је победа утицала на богове и да су они после тога били вољни да им предскажу време, да жито добро роди и тако даље. Још донедавно и Експедиције су вукли конопца да би видели да ли ће зима бити блага или оштра. Ако би победила екипа која је носила име „зима“, онда

се очекивала љута зима, а ако би победила екипа „ле то“, онда је требало да зима буде блага.

У Бурми када се мртво тело свештеника преноси ка храму да се сахрани, две екипе се такмиче вучењем конопца да би показале боговима добре и рђаве стране покојног свештеника.

У Мароку су се жене такмичиле у овом спорту са мушкарцима. Мушкарци као „кавалери“ изненада би пустили конопца, а последица тога је била да би жена пала. То је увек изазвало буру смеха.

БУНАР ЖРТВЕНИК

Пољопривредне зграде
ОД
пластичних материја

НА ТЕРИТОРИЈИ ГДЕ СЕ НЕКАД ПРОСТИРАО ЧИЧЕН ИЦА, ВЕЛИКИ ГРАД КОЈИ СУ ДАВНО ПОДИГЛИ МАЈА ИНДИЈАНЦИ, АРХЕОЛОЗИ СУ ИСПИТАЛИ ЈЕДАН НЕОБИЧАН БУНАР У КОЈИ СУ, ПРЕМА ПРЕДАЊУ ПРИШОШЕНЕ БОГОВИМА ЖРТВЕ НА ТАЈ НАЧИН ШТО СУ У БУНАР ВАДАНИ ЉУДИ, ЖЕНЕ, ДЕЦА И ОГРОМНА МАТЕРИЈАЛНА БОГАТСТВА, А НЕКИ СУ И ДОБРОВОЉНО СКАКАЛИ.

ПИРАМИДА „КАСТИЛО“ У ЧИЧЕН ИЦИ

Амерички конзул у Јукатану Едвард Херберт Томсон је пре више од 50 година први почео да истражује велика пространства Средње Америке, где је некад цветала цивилизација Маја. Рушевине Чичен Ица покривају површину од осам квадратних километара. На целом том простору расуте су десетине хиљада обрађених и уметнички украшених каменова, стубова, зидова, темеља и тако даље. Седам грађевина, од мајсторски обрађеног камена, још увек стоје. Оне су у таквом стању да би могле бити настањене. Захваљујући њима налаз Чичен Ица је увршћен у један од највећих споменика античког доба у овом делу света.

Најјачи утисак оставља масивна пирамида Ел Кастило, названа још Храм Кукулкана. Ова пирамида налазила се у центру главног града Маја, а била је висока око 22 метра. Још увек добро очувана, она има стране дугачке по 54 метра, а све њене мере носе печат симболичних астрономских димензија. Пирамида има четири степеништа са по 91 степеником. Ако им се дода горња платформа, онда то износи 365 степеника, односно онолико колико нормална година има дана. Левет тераса подељене су на 52 дела што чини број недеља у религиозном циклусу тогачког календара.

Међутим, знатно већу пажњу дипломате и научника привлачила су извесна кречњачка удубљења, већим делом на ивици цунгле, која се протеже дуж самог античког града, а на чијем се дну налази подземна вода. Ова удубљења позната су под именом „сенота“. Сенота су једини извори у крају у коме нема ни река ни језера. Нарочиту пажњу Томсона привукао је један сенот чији отвор има око 60 метара у пречнику и чији се вертикални кречњачки зидови дижу 18 метара изнад тамно-зелене водене површине. На самом излазном грлу овог природног, али обрађеног бунара, дизали су се остаци једног храма. То је било место које домородачка предања и легенде називају Бунаром жртава. Вековима су кружиле приче да се у дубини светог сенота крије огромно богатство. То је у складу и са називом Чичен Ица, што значи грло бунара Ица.

Према традицији, у доба суше, куге или других несрећа, бескрајне поворке са свештеницима на челу, носиле су богате дарове. Поред њих су ишле и скочене жртве. Сви су се они кретали низ стрмо степениште храма Кукулкана и одлазили светим путем према бунару-жртвенику. Уз монотону звуку флауте „тункула“ младе девојке, ратни заробљеници, и огромна блага бацани су у тамне дубине буна-

ра, на чијем су дну, према веровању овога света, живели разгневени богови. Још и да нас Индијанци причају да су њихови преци хранили гладне богове месом бацених у бунар.

Већина научника до Томсона није веровала у ове легенде. Међутим, Томсон је проучио многе записе из старих времена, а његову пажњу нарочито је привукао текст Дијега Сармиента де Фигуероа из 16. века који гласи: „Властела и високе личности земље имали су обичај да после 60 дана поста и гладовања, због суше и немаштине, оду-

до отвора сенота и баце у њега своје жене. Жене које су добровољно одлазиле у смрт требало је да измоле богове да подаре њиховим господарима плодну годину и друга добра. Жртве нису везиване већ су свом тежином свога тела падале у воду уз ларму и вриску. Оне жене које би остале у животу, пуштале су продор не крике из дубине бунара и њима су са ивице бунара бацали јаку ужад за коју су се оне грчевито хватале. Око полумртвих несрећница, које су изваљене на површину, палиле су се велике ватре и горео

је тамјан. Пошто би се повратиле, оне су причале да се у дну бунара налазе огромне провалије са којим су становницима оне разговарале и сазнавале од њих какву годину и летину могу да очекују житељи Чичен Ица“.

На једном жртвенику нађен је велик број људских костура. Рониоци су често по неколико дана проводили на дну бунара, не излазећи на светлост дана. Они су трагали за уметнички обрађеним предметима, религиозним божевима, намењеним пробадању сона жртви и тако даље. Једном приликом идентификован су 42 костура, од којих је 18 припадало деци од 18 месеци до 12 година, 13 костура припадало је мушкарцима, док је 8 костура припадало женама.

Већина нађених предмета је поломљена. Вредност блага на дну бунара процењује се на око 700 милиона динара. Резултати истраживања јасно показују да легенда о жртвовању људи, жена и деце у светом бунару није измишљена. Подвојена су мишљења о времену у којем су вршена жртвовања. Један од уметнички обрађених предмета носи датум који одговара 706. години наше ере, а један други потиче из 609. године наше ере. Међутим, неки археолози, који верују да жртве потичу из знатно каснијег периода, сматрају да је реч о накит и драгоценостима који су столетија чувани у јукатанским породицама.

Одавно пољопривредници изграђују разне мање или веће зграде за потребе пољопривредне производње; стале, магацине, силосе итд. Све се то изграђује од најразноврснијих материјала: цигле, камена, набијене земље, лима, дрвета, већ према томе који се материјал налази пољопривреднику при руци као најјефтинији.

У Државном заводу за ливарство и сточну храну у Ајхофу у Немачкој вршили су огледе, па су силосе за кисељење сточне хране изградили од чврстих пластичних материја у облику цилиндара одређеног пречника и висине од 1 м, које су слагали један на други, док нису добили сило-кулу одређене висине. Како су ови велики цилиндрични прстенови физички врло отпорни, а нису тежки, то се силос при пуњењу постепено пунио, да би се затим на њега стављао следећи празан прстен, спреман за даље пуњење. Огледи су показали, да су силоси од пластичне материје отпорни и на разне хемијске киселине и друга једињења, која настају при кисељењу сточне хране.

Можда није далеко дан, када ће и многе друге пољопривредне зграде да се изграђују од разних пластичних материја.

НАЈВЕЋИ ВИСЕЋИ МОСТ

Ово је поглед из ваздуха на мост Верацано-Нероуз, најдужи висећи мост на свету. Мост је пуштен у саобраћај 21. новембра ове године. Он се налази на самом улазу у Њујоршку луку. Његова дужина између лукова износи 1.278 метара, док су лукови

високи 210 метара. Сматра се да ће у току прве године око 12.000 милиона возила прећи преко овог моста док се за 1981. годину предвиђа да ће преко 48 милиона возила годишње користити овај нови мост.

НЕШТО МАЛО О ШТАМПАРИЈАМА

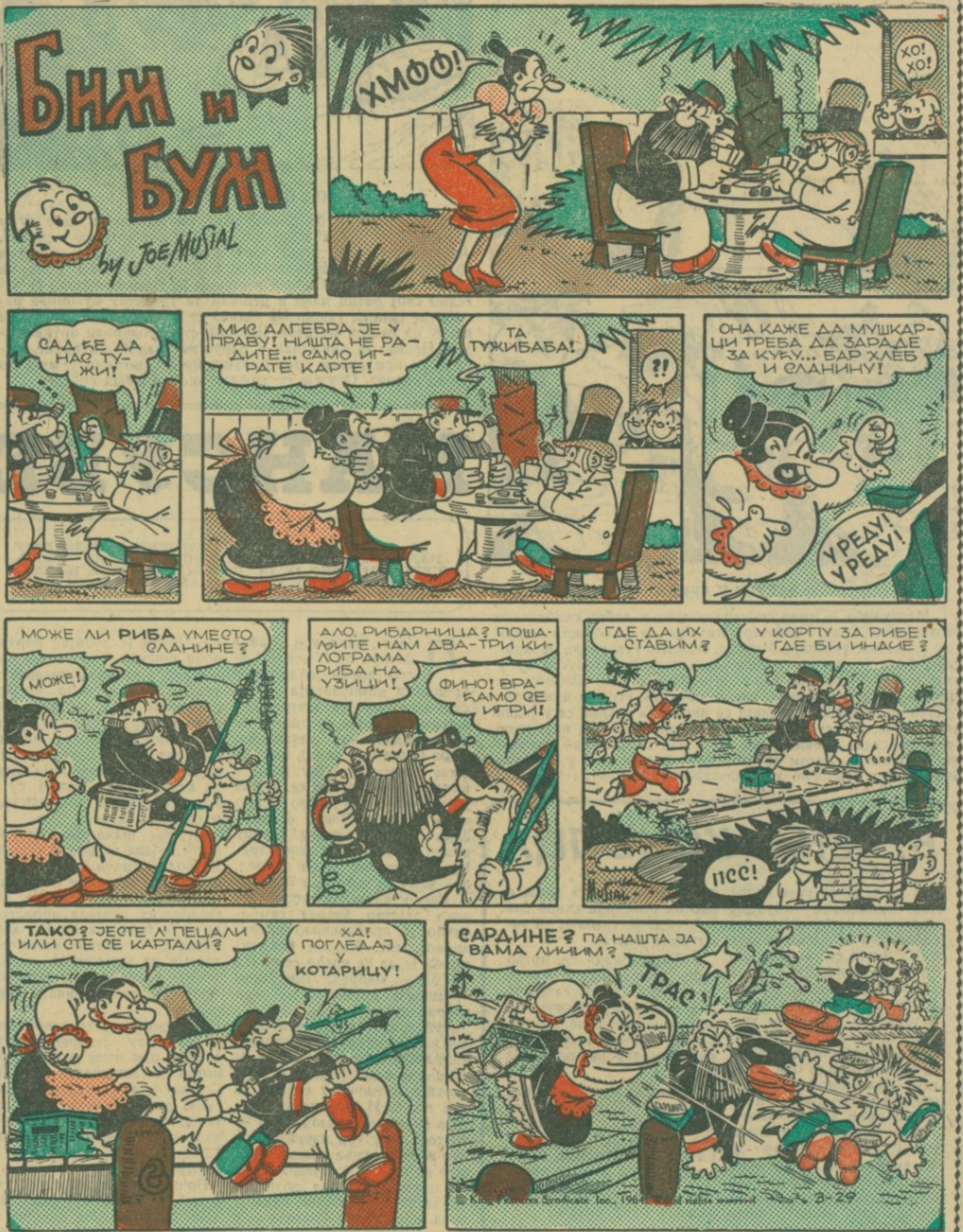
Иако је на подручју Црне Горе 1493. године основана прва штампарија, а после тога било их је по манастирима још неко време, настао је застој од скоро три века. Тек крајем 18. века обновљен је графички занат код нас. Овде ћемо се само укратко осврнути.

У Србији и Црној Гори била је по једна штампарија 1842. године а Нови Сад је у том периоду преузео концесију од једног Немца. Доцније је основана штампарија 1850. године у Земуну.

После тога нагло се развијао типографски занат и већ 1892. има 49 српских штампарија, од којих 11 у Београду. Најстарији штампари били су: Светозар Николић, Петар Чурчић, Аца Станојевић, Мата Јовановић, Ђ. Кимпановић, Медедијан, Хоровић и други.

У то време развија се штампарство и изван Београда. По две штампарије имали су Ниш, Шабац и Зајечар. Нови Сад је имао четири, Земун три, а Панчево две штампарије. Многа већа места у Србији имала су по једну штампарију. Крагујевац, Смедерево и Пожаревац још 70. година прошлог века имају штампарије у којима се штампају локални листови.

Познатији типографи тога доба били су: Ђорђе Будимовић у Крушевцу, М. А. Славуј у Шапцу, Јован Молнар у Ваљеву. Славуј је у Шапцу први објавио приповетку Јанка Веселиновића, када је у Београду био одбијен. Молнар, савременик Љубе Ненадовића, издавао је новине које нису биле рентабилне.

ИЗ ДУБИНА ЈАПАНСКОГ МОРА

Ове велике рибе које невероватно подсећају на змајеве из легенди припадају врсти *Scyllorhinus caniculus*. Оне живе у Јапанском мору кријући се међу камењем, у пукотинама стена и међу морским растињем Али, довољно је да угледају човека па да напусте своја склоништа и да му допливају у сусрет, извијајући телом попут змије. Потпуно слободно и без страха, оне му пливају испред самог лица. Због тога их је веома лако фо-

тографисати. У ствари, сам фотографски апарат као да зачара рибе својим многобројним светлуцавим детаљима.

НАРОДИ И ЈЕЗИЦИ

На свету има много више је зика него народа. Према подацима наведеним у „Атласу на рода“, издатом недавно у СССР-у, на свету има око 1.300 народа, а 3.000 језика — не рачунајући мртве језике. Постоје језици којима говори више разних народа. Тако, на пример, становници Сједињених Америчких Држава, Енглеске, Канаде и Аустралије говоре енглески, а већи део становника Латинске Америке говори шпански. Изузетак је Бразил где се говори португалски. Али, много чешће на-

лази се на обрнуту појаву: једна земља, један народ а мноштво различитих језика. Тако се у Белгији говори француски и фламански.

У Судану постоји 117 језика, а у Конгу, не рачунајући дијалекте, свих 500. У Индонезији има 250 језика, а у Тогоу, који броји свега 1.400.000 становника, употребљава се 40 различитих језика. У совјетској аутономној републици Дагестану живи око милион становника који се између себе споразумевају на више од 60 језика.

ОДЕЛО ЗА ПСЕ

Откако се зна за домаће животиње пси су увек уживали специјалне повластице код својих господара. Али, вероватно пси никад нису боље живели него код настраног енглеског племића Френсиса Егертона, који је умро 1829. године, у 72. години живота.

Егертон је имао око двадесетак паса које је нашао на улици, а које је његова послуга дресирала. Имао је врло раскошну кућу у Паризу у којој је живео сам са послугом и псима. Сваки пас имао је своју собу и своје одело, које су кројачи прави-

ли по мери. Свакодневно су пси у кочијама вођени у шетњу. У сваком колима била су по четири пса и два члана ливрејсане послуге, који су седели позади у кочени као да прате највеће личности. Сем тога, свакога дана су по два пса ручала за истим столом са Френсисом Егертоном. Мало је било људи у Паризу који су тако луксузно живели као четвороножни пријатељи овог настраног Енглеза. Али, веровали или не, у свом тестаменту овај настран човек потпуно је заборавио своје четвороножне пријатеље.

Јесће ли већ чврсти да...

... афричка држава Замбија недавно је прогласила своју независност. Том приликом по-

трошено је 10.000 тона меса од нилских коња и слоновца.

... према недавно објављеним статистикама Облаци Слоноваче држи светски рекорд у порасту становника: 56,1 рођење на 1000 становника. Најслабији прираштај је забележен у Западној Немачкој: 10,6 на 1000 становника.

... у Токију је већи број новорођене деце добио име Гесинк, у

част овогодишњег олимпијског првака у цулу, Холанђанина Анто на Гесинка.

... у Вашингтону однедавно ради електронска „поштарка“. Она продаје марке, упутнице, разне врсте коверата, па чак и враћа ситан новац.

... прва драма коју је написао Шилер (1781) „Разбојници“ приказана је први пут у Манхајму 13. јануара 1782.

... најмлађи пилот Француске је седамна-

естогодишња Клод Роканьер из Нима.

... у другој половини 19. века најбољи познавалац француског језика у Новом Саду био је Лаза Костић који га је учио још у младости а затим га, нарочито у другојаву са француским послаником на пригорском двору, усавршавао.

... недавна статистика објављена у Америци показује да сваки Американац потроши про

сечно годишње 125.000 динара за... козметичке препарате.

... четрдесет пет одсто свих људи на земљи пате од равних табана. Већину „дустабан лија“ чине жене.

... прва жена-лекар у Пољској била је нека Томашкевићева која је по завршеним педијатријским студијама у Берлину, 1870. године отпочела са праксом.

... многобројни инсекти прелазе Атлантски океан као „слепи“

путници. За последњих 8 година 37 нових врста пребацило се из Америке у Европу.

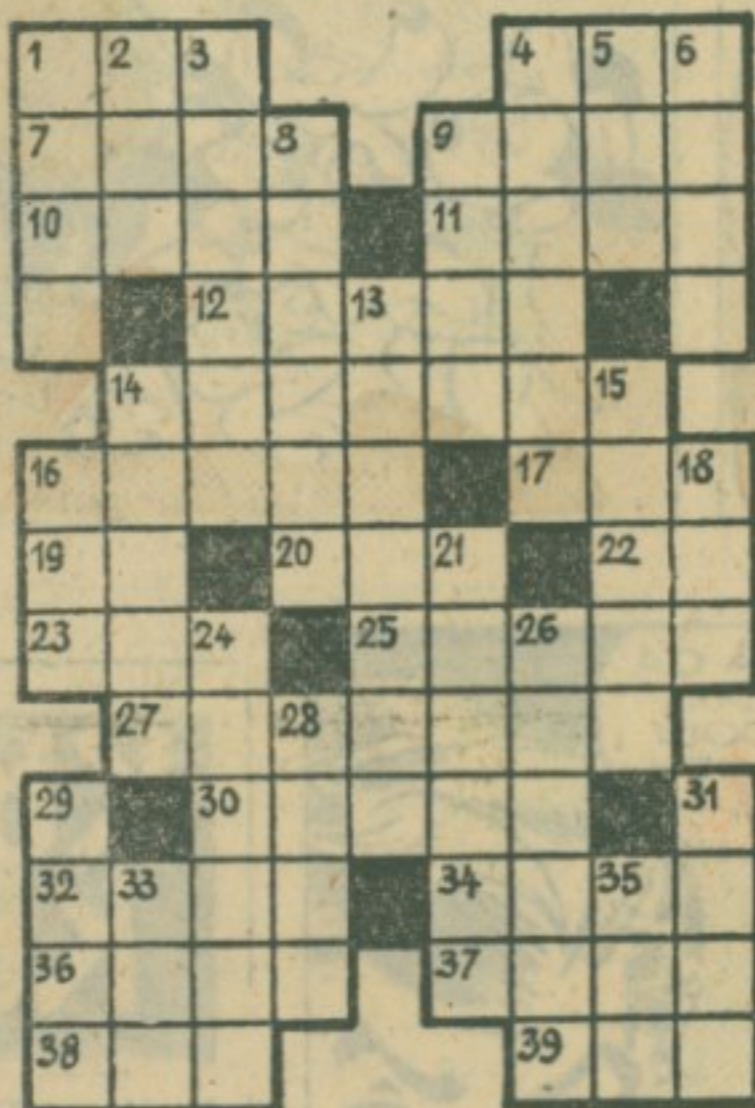
МАНИЈА ЧИШЋЕЊА

Лесли Хауел, лондонски пекар, стар 55 година, недавно се развео на штету жене. Разлог за развод: манија чишћења његове жене. За време заједничког живота његова жена свакодневно је ишла на спавање у јутру, а увече устајала. Целу ноћ је чистила,

рибала и трљала по целој кући, тако да њен муж није могао уопште да спава. Најзад је једнога дана отишао да спава у гаражу, а када му је и ту ускраћен мир, затражио је развод.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) женски глас, 4) прост број, 7) жвака, 9) река у СССР, 10) синги отпадни дрвета, 11) мушко име, 12) предмет, 14) место у Бразилу, 19) град на Црногорском приморју, 17) позади, 19) предлог, 20) пристаниште, 22) нинџијама нашег књижевника („Пера Сегединац“), 23) индустријска биљка, 25) навала, 27) врста четвороугла, 30) предујам, 32) атмосферска падавина, 34) врста жуће боје, 36) име књижевника Мажуранова, 37) крвни суд, 38) шумска животиња, 39) сузан.

Усправно: 1) врста зачина, 2) бугарска ноћна јединица, 3) врста угла, 4) аутори, 5) главни град једне суседне земље, 6) држава у Азији, 8) ковитлац, вир, 9) пребивалиште, 13) врста отворене терасе, 14) део централног нервног система, 15) шетња ван града, 16) врста зачина, 18) опис, 21) град у Пољској, 24) микроскопски мале главнице које изазивају врелу, 26) немачки шаховски велемајстор (Емануел), 28) кухинска посуда, 29) нарочита врста брашна, 31) шумско дрво, 33) показна заменица, 35) узвик.

Усправно: 1) кажу, 2) Иза, 3) шт, 4) рт, 5) темперамент, 7) инспирација, 8) Сеул, 9) деран, 11) степ, 13) „Тан“, 14) Касел, 18) додир, 21) јасен, 23) Зета, 24) рат, 26) вена, 30) дога, 32) бес, 34) ет, 35) да.

СРЕБРО И ВОДА ЗА ПИЋЕ

Откад постоји пловидба морима постоји и проблем воде за пиће. У свима досад познати апарати за прераду морске воде у воду за пиће коришћени су хлор који јој је давао непријатан укус.

Научници и инжењери из Источне Немачке изумели су нов начин добијања слатке воде из морске, и то помоћу јона сребра. Апарати којима су већ снабдени сви источнонемачки бродови, могу за један час да „прераде“ пет кубних метара морске воде. Овако добијена вода лишена је непријатног задаха и укуса. Захваљујући новим уређајима морнари ће одсад и на најдужим пловидбама бити снабдени довољном количином воде за пиће.

КРОКОДИЛСКА ОСВЕТА

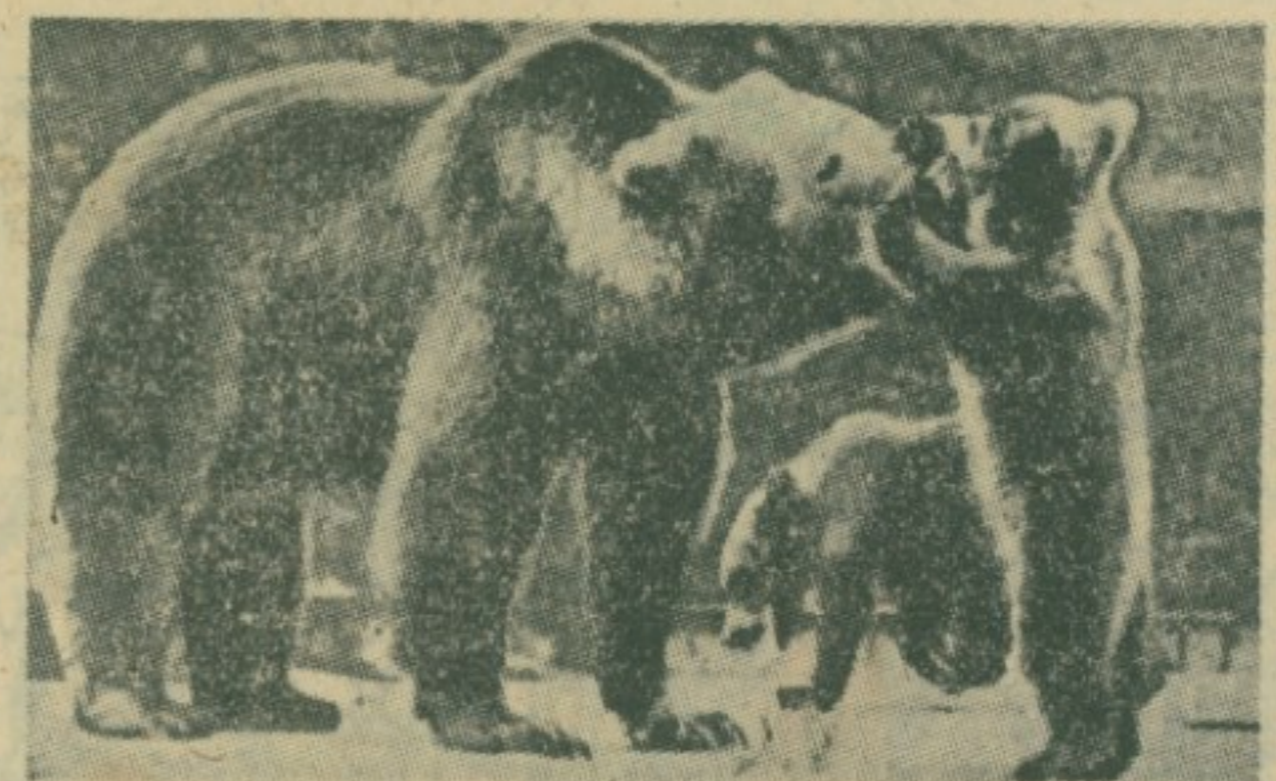
Једног посетиоца њујоршког зоолошког врта неочекивано је напао крокодил, који је дотле по свом обичају мирно дремао, и ујео га за ногу. Занимљиво је да је настрадао човек сопственик једне фабрике за израду предмета од крокодилске коже.

ЛАСТЕ ОДЛЕЂУ КРОЗ ТУНЕЛ

Ласте које су се ове године селиле у топле крајеве преко Алпа, нашле су себи краћи и удобнији пут. Наиме, оне су користиле недавно саграђен тунел испод Сен-Бернарског

превоја који спаја Швајцарску са Италијом. Друге птице показале су мање сналажљивости и досад још нису користиле овај нови пут.

МАМА, ОТВОРИ УСТА!

Мали Мишка из бечког зоолошког врта веома је радознао. Намислио је, очигледно, да провери колико зуба имају

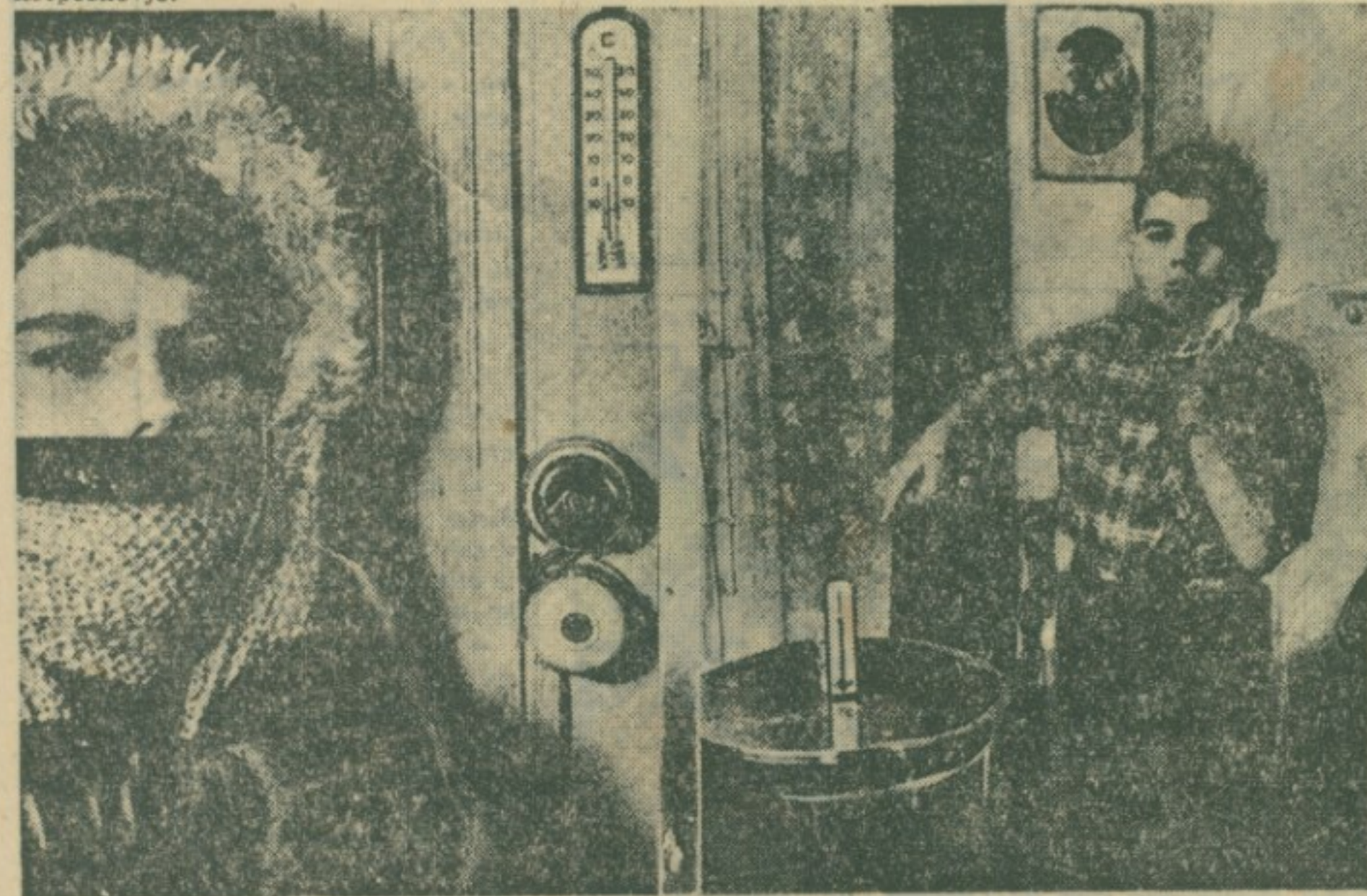
одрасли медведи. И његова мама, не противећи се његовој радозности, мирно издржава ову смотру.

НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ

КОЛИКО ЈЕ СТЕПЕНИ?

Често чујемо како се говори: „Ваш је чудно, толико је хладно у овој соби, а термометар показује 20°. О чему се заправо ради? Да би у једној одаји било топло потребно је:

- а) да ваздух у одаји није сув;
 - б) да зидови не буду хладни;
 - в) да се врши чешће проветравање.
- Да би термометар показивао у век право стање треба га ставити на 1 метар од пода и у средини одаје.

А. ПОСТАВЉЕН НА ЗИДУ ТЕРМОМЕТАР НЕ ПОКАЗУЈЕ ТАЧНУ ТЕМПЕРАТУРУ У ОДАЈИ

В. ПОСТАВИТЕ ГА У ЦЕНТАР ОДАЈЕ И ЗНАЋЕТЕ ТАЧНО ЗА КОЛИКО СТЕПЕНИ ТРЕБА ДА СЕ ПОЈАЧА ИЛИ СМАЊИ ЛОЖЕЊЕ

Како ћете сачувати свој фото-апарат

И фото-апарат и његови филмови имају неколико непријатеља од којих треба да их сачувате:

Топлота: она може озбиљно да нашкоди вашим филмовима. Због тога ни њих, као ни сам апарат, не остављајте близу светлосног или топлотног извора.

Влага: може такође да оштети ваше филмове, зато их немојте остављати у влажној одаји, или у близини кухиње или купатила. Када је влажно време развијајте их што пре можете, мада и кад није лоше време у питању не треба их дуго држати неразвијене.

Сунце: ако ваш апарат има завесу од платна а не од метала онда објектив може да има улогу лупе која, концентришући топле сунчеве зраке, може да запали платно. У том случају објектив заштитите газом док не снимате. Када је стављате или скидате радите увек у сенци.

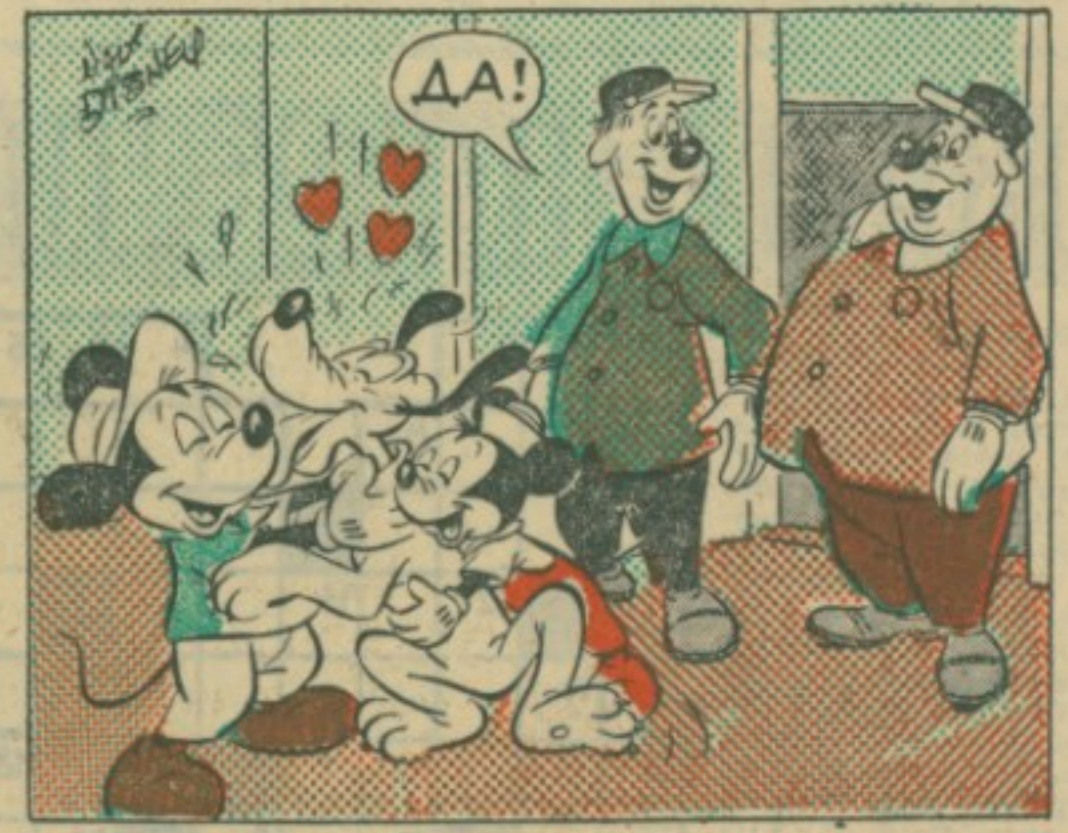
Песак: нада сада има мало могућности да ћете ићи на плажу ипак треба да знате шта вам се у току лета може догодити. Да би на плажи апарат заштитили од песка ставите га у кесу од пластике која има затварач.

Вода: и она је опасан противник, нарочито кад капљице прљаве воде падну на металне делове они убрзо зарђају. Ако вам се баш и догоди да вам се цео апарат поквари, онда одмах извадите филм који је свакако упропашћен, а апарат пажљиво испушите; најбоље фењом — ако га имате.

Хербициди и у рибањацима

Познато је да се у пољопривредним и шумским културама успешно употребљавају хемијска средства, која се зову хербициди, за уништавање различитих коровских биљака. Овим се средствима прска или запрашује појединачна биљна култура или земљиште, на коме ће се та култура гајити. Путем корена хербицид се онда разноси у разне биљне органе и биљка отрована пропада, док главној култури употребљено хемијско средство није отровно, што се приписује различитим физиолошким особеностима сваке биљке.

Сада су пронађени хербициди који успешно уништавају непожељну водену вегетацију у рибањацима. Додавање ових средстава у рибањаче врши се под контролом рибарских стручњака, како се не би десило да хербициди униште биљке, којима се рибе хране или саме рибе, које су доста осетљиве на неке од ових средстава.

ХОХИТАРА

677

Ква-Ква!

Уређује Паја Патак

ОНИ УВЕК ВРАЂАЈУ

Рају позвао друг из разреда да се играју код његове куће, јер напољу пада киша и увео га у очева библиотеку.

Изнађен великим бројем књига Раја примети:
— И мој ујак Паја је претплатник градске библиотеке, само он врати сваку књигу чим прочита.

ТО НИЈЕ НИШТА...

— Види оног човека, зима, а он иде без шешира, каже један пријатељ Попају.

— То није ништа, ја знам једног човека који увек иде без косе, одговори Попају.

НИЈЕ ИСТА

У трговини музичких инструмената:

— Виолина коју сте ми данас пре подне продали и коју сте ви опробали, ни је она иста коју сте стварно испробали према мном.

— Како то! То је немогућно.

— Како да није могућно! Звук оне виолине био је потпуно чист, а код куће, када је моја кћерка почела да свира, шкринала је као неподмазана машина.